

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

US

2228

2

6

US 2228.2.6

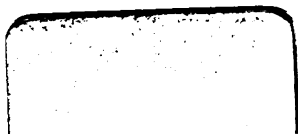

GIFT OF

JOSEPH GREEN COGSWELL. L.L.D.

OF CAMBRIDGE

HARVARD COLLEGE LIBRARY

AMERICAS

OPDAGELSE I DET

TIENDE AARHUNDREDE

EFTER

DE NORDISKE OLDSKRIFTER

VED

C. C. RAFN.

KJÖBENHAVN.

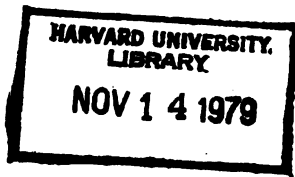
TRYKT HOS J. D. QVIST, BOG- OG NODETRYKKER.

1841.

U S 2225.2.6

1865, April 12.

Gift of
Joseph Green Cogswell, S. S. D.
of Cambridge.
(H. C. 1806.)

**AMERICAS OPDAGELSE AF SKANDINAVERNE
I DET TIENDE AARHUNDREDE; EFTER DE
NORDISKE OLDSKRIFTER VED C. C. RAFN.
(Oplyst ved 2 Kort, Tab. I-II).**

AMERICAS forcolumbiske Historie har i de seneste Aar mere og mere tildraget sig den almindelige Opmærksomhed. Ad flere Veie ere Kjendsgjæringer hentede, der udbrede uventet Lys over hin Periode, hvilken man var bleven vant til at betragte som indhyllet i et uopløseligt Mørke. Mangt et Vink, og mere end Vink, mangt et umiskjendeligt Mærke, som er fremstillet for os, har betaget os af Overraskelse, og vi ere allerede komne paa det Punkt, at vi fatte en større Tillid til de Granskninger, hvis værdige Formaal det er at opklare hiin Verdensdeels dunkle Fortid. Med Rette vil Americas Opdagelse i det tiende Aarhundrede regnes til een af de mærkelige Begivenheder i Verdenshistorien, og den skjønnsomme Eftertid vil ikke nægte de djærve Nordboer, som udførte denne Opdagelse, den Plads i Historiens Aarbøger, hvortil deres Bedrifter give dem Adkomst. Det er Bestemmelsen af de følgende Blade at gjøre opmærksom paa Gyldigheden af denne Adkomst. Imidlertid søge man deri intet videre end en aldeles kortfattet og sammentrængt Fremstilling af de historiske Begivenheder i det egentlige America og af de Bidrag til denne Verdensdeels Geographie, Hydrographie, og Natur-Beskrivelse, som fra hine Tider ere ved Fædrenes Omsorg bevarede i Nordens Oldskrifter. Til mine udførligere Undersøgelser i *ANTIQUITATES AMERICANÆ*, og navnlig til selve Kildeskrifterne for Americas Old-

4 AMERICAS OPDAGELSE I DET TIENDE AARHUNDREDE.

historie, henviser jeg iøvrigt de Læsere, der ønske at tilegne sig fuldstændig Kundskab om denne Begivenhed. Grönland havde i de Tider en betydelig europæisk Befolkning, og udgjorde gennem flere Aarhundreder et særeget Bispedømme. Til den Masse af gamle Efterretninger, som omhandle dette, ogsaa til America hørende, Polarland, har her ikke kunnet tages Hensyn. Det vilde Pladsen ikke tillade. Islands Opdagelse i Midten af det niende Aarhundrede; Ingolfs Nedsættelse der ved Aaret 874, og Landets derefter følgende fuldstændige, tildeels af Nordens mægtigste og rigeste Familier udførte, Colonisering, hvilken medtog henved 100 Aar, ere Begivenheder, der her maae tænkes som forudgaaede. Efterat Islands Farvande havde i saa lang Tid været idelig beseilede i alle Retninger, kunde Grönland ikke forblive uopdaget; og naar vi kaste et Blik paa den overordentlige Mængde af Kildeskrifter til Islands Bebyggelses Historie, og bemærke hvilket Liv der den Gang bevægede sig paa hint fjerne Öland, da staaer Americas Opdagelse for os næsten som en naturlig Følge af Begivenhedernes Gang, eller dog som en Hændelse der under saadanne Forhold meget let maatte fremkaldes.

BJARNE HERJULFSÓNS REISE.

ERIK DEN RÖDE drog i Foraaret 986 fra Island over at nedsætte sig paa Grönland, og tog Bopæl paa Brattelid i Eriksfjord. Med ham fulgte blandt andre Herjulf, en Søn af Baard, som var Ingolfs, Islands første Landnamsmands, Frænde. Herjulf nedsatte sig paa Herjulfsnæs. Dennes Søn BJARNE var den Gang fraværende paa en Handelsreise til Norge. Ved hans Tilbagekomst til Öre (Eyrar) om Sommeren, var Faderen afreist. Den dristige Sömand besluttede sig dog til at tilbringe ogsaa den forestaaende Vinter, ligesom alle de foregaaende, hos sin Fader, uagtet ingen af hans Folk forhen havde befaret Grönlands Hav.

De begave sig paa Reisen, men overfaldtes af Nordenvinde og Taager, og vidste under mange Dages Seilads ikke hvor de fore. Efterat Solen igjen var kommen tilsyne, og de kunde skjelve Verdenskanterne (*deila áttir*), bleve de omsider Land vaer, og talte da imellem sig om, hvad Land det kunde være. Bjarne formeente at det ikke kunde være Grönland, men raadede dog at seile nær ved Landet. Dette gjorde de, og saae da at Landet var uden Fjelde, og bevoxet med Skov, og at der vare smaae Höie. Da dette Land ikke svarede til Grönlands Beskrivelse, lode de det ligge paa Bagbord (venstre Side), og seilede i to Dögn, og saae da et andet Land, som var fladt (*slètt*) og bevoxet med Skov. Derfra seilede de ud i rum Sö med SV-Vind i tre Dögn, og saae da det tredie Land, som var höit og bedækket med Fjelde og Isbjerg; de seilede langs med Kysten, og bemærkede at det var en Ö. Heller ikke her vilde de lande, thi Bjarne fandt dette Land ikke at være indbydende. De satte Bagstavnen mod Landet, og seilede ud i rum Sö med samme Bör, og med en rygende Storm naaede de i fire Dögn Herjulfsnæs paa Grönland.

LEIF ERIKSÖNS OPDAGELSE OG FÖRSTE NEDSÆTTELSE
I VIINLAND.

Bjarne besögte, formodentlig i Aaret 994, Erik Jarl i Norge, og fortalte ham om sin Reise og Opdagelse af ubekjendte Lande. Man bebreidede ham, at han ikke havde undersøgt disse Lande nöiere. Efter hans Tilbagekomst fra Norge til Grönland taltes der meget om at foretage en Opdagelsesreise. Erik den Rödes Sön LEIF kjøbte Bjarnes Skib, og udrustede det med en Besætning af 35 Mand, deriblandt en Tydsker, ved Navn TYRKER, som længe havde været hos hans Fader og elsket Leif meget i dennes Barndom. De tiltraadte i Aaret 1000 den be-

sluttede Reise, og kom først til det Land, Bjarne havde seet sidst. De kastede Anker, gik i Land, saae intet Græs, men store Isbjerge overalt oppe i Landet, og fra Søen til disse var det som en Steenflade (*hella*); Landet forekom dem at være uden Herligheder, og de kaldte det HELLULAND. De seilede derfra ud i rum Sö, og kom til det andet Land, hvor de ligeledes landede; det var fladt (*slött*), og bevoxet med Skov, og vidt omkring, hvor de gik, vare der hvide Sandrevler (*sandar hvitir*), og Strandbredden var uden Bratheder (*ósæbratt*). De kaldte dette Land MARKLAND (Skovland). Derfra seilede de igjen i rum Sö med NO - Vind, og vare ude i to Dögn, inden de igjen saae Land. De kom til en Ö, som laae östen for Landet, og seilede ind i et Sund imellem denne Ö og et Næs, som strakte sig öster (og nord) ud af Landet. De seilede vesterpaa. Der var meget grundt i Ebbetiden. Omsider gik de i Land paa et Sted, hvor en Flod faldt igjennem en Indsö og derpaa ud i Havet. De förte deres Skib op i Floden og derfra i Indsöen, hvor de ankrede. Der gjorde de sig Brædehytter, men besluttede sig siden til at overvintre der, og byggede da store Huse, som senere benævntes LEIFSBUDIR. Efterat Huusbygningen var fuldendt, deelte Leif sine Folk i to Afdelinger, som skulde skiftes til, den ene at undersøge Landet paa smaae Udflugter, ikke længere bort end at de kunde komme hjem om Aftenen, og uden at skilles ad, medens den anden opholdt sig hjemme ved Husene. Leif afvexlede ogsaa selv, saa at han den ene Dag drog med, men blev hjemme den anden. Det hændte sig nu en Dag at den ovenmeldte Tydsker Tyrker savnedes. Leif drog da med tolv Mand ud at söge efter ham, men de vare ikke komne langt fra deres Huse, inden han kom dem imöde. Paa Leifs Forespörgsel om Grunden til hans lange Udeblivelse svarede han först paa Tydsk, men de forstode

ikke hvad han talte; siden sagde han paa Nordisk: „Jeg var ikke gaaet meget længere, men dog har jeg nogen ny Opdagelse at berette, jeg fandt Viinranker og Viindrueer“. Han bekræftede dette end ydermere ved at tilføie, at han var født i et Land, hvor der hverken fattedes Viinranker eller Viindrueer. De havde nu to Sysler, at hugge Bygningstømmer til Skibets Ladning og at samle Viindrueer; med disse sidste fyldte de Skibets Storbaad. Leif gav Landet Navn, og kaldte det VINLAND. Om Vaaren seilede de igjen derfra og tilbage til Grönland.

THORVALD ERIKSÖNS TOG TIL SYDLIGERE LANDE.

Der taltes nu i Grönland meget om Leifs Viinlandsreise, og hans Broder THORVALD syntes at Landet var altfor lidet undersøgt. Leif laante ham da sit Skib, og med 30 Mand begav han sig i Aaret 1002, efter Broderens Raad og Anviisning, paa Reisen. De kom til Viinland til Leifsboder, hvor de opholdt sig om Vinteren og dreve Fiskeri. Om Vaaren 1003 lod Thorvald Skibet sætte i Stand, og beordrede Storbaaden med nogle Mand paa en Undersøgelsesreise om Sommeren sønderpaa. De fandt Landet smukt og skovrigt, og kun kort imellem Skov og Hav, og hvide Sandstrækninger; der vare mange Öer og meget grundt. De fandt ingensteds Kjendemærker paa at der havde været Mennesker, undtagen et Kornskuur af Træ paa en vestlig beliggende Ö. Först om Hösten kom de tilbage til Leifsboder. Den anden Sommer, 1004, drog Thorvald med det store Fartöi österpaa og nord-efter (*fyrir austan ok hit nyrðra fyrir landit*) forbi et udenfor en Bugt beliggende mærkeligt Næs (*andnes*), som de kaldte KJALARNES. Derfra seilede de langsmed Landets östlige Kyst ind i de nærmeste Fjordmundinger til et Forbjerg (*höfði*) som strakte sig der frem, hvilket overalt var bevoxet med Skov. Der gik Thorvald i Land med

alle sine Ledsagere. Han fandt saa megen Behag i dette Sted, at han sagde: „Her er fagert, og her ønskede jeg at reise min Bopæl“. Da de siden vilde gaae ombord, bleve de vaer paa den sandige Strandbred indenfor Forbjergtet tre Forhöiinger. De droge did, og saae tre Skindbaade og tre Skrællinger (Eskimoer) under hver; de kom i Haandgemæng, og de dræbte de otte, men den niende undkom med sin Baad. Siden kom en utallig Mængde inde fra Fjorden ud imod dem. De søgte at beskytte sig ved at anbringe Stridsskjermepaa Skibets Borde. Skrællingerne skjöde en Stund paa dem, og undflyede siden. Thorvald var bleven saaret af en Pii under Armen. Da han fandt Saaret dödeligt, sagde han: „Nu raader jeg at I berede eder som snarest til Tilbagereisen, men I skulle före mig til det Forbjerg, hvor det syntes mig bedst at boe; det kan hændes at det var et sandt Ord, som faldt mig i Munden, at jeg skulde boe der en Stund; der skulle I begrave mig og sætte Kors ved mit Hoved og mine Födder og kalde det **KROSSANÆS** bestandig herefter“. Han döde, og de gjorde som han havde budet. Siden droge de tilbage til deres Stalbrödret til Leifsboder, og boede der om Vinteren; men om Vaaren 1005 seilede de igjen til Grönland, og havde da en vigtig Tidende at berette Leif.

THORSTEIN ERIKSÖNS UHELDIGE FORSÖG.

Eriks tredje Sön Thorstein beslattede sig til at reise til Viinland efter sin Broders Lig; han udrustede det samme Skib, og valgte store og stærke Folk til dets Besætning, 25 Mand; ogsaa hans Kone Gudrid fulgte ham. De dreve om paa Söen hele Sommeren, og vidste ikke hvor de fore, og da Vinterens første Uge var forlöben, landede de i Lysufjord i Grönlands vestre Bygd. Der döde Thorstein om Vinteren, og om Foraaret drog Gudrid tilbage til Eriksfjord.

THORFINN KARLSEFNES NEDSÆTTELSE I VIINLAND.

Den paafølgende Sommer, 1006, kom to Skibe fra Island til Grönland. Det ene styredes af THORFINN med det betydningsfulde Tilnavn KARLSEFNE, det er den som tegner til at blive en Karl eller stor og brav Mand; han var en rig og mægtig Mand og af stor Æt, nedstammende fra danske, norske, svenske, irske og skotske Forfædre og tildeels Kongeslægter. Med ham fulgte SNORRE THORBRANDSÖN, ligeledes en Mand af anseet Slægt. Det andet styredes af BJARNE GRIMOLFSÖN fra Bredefjord og THORHALL GAMLASÖN fra Östfjordene. De höitideligholdt Julen i Brattelid. Thorfinn fattede Kjærlighed til Gudrid, fik ja af hendes Svoger Leif, og deres Bryllup holdtes om Vinteren. Der taltes endnu som för om Viinlandsreiserne, og Folk, baade Gudrid og andre, tilskyndede Thorfinn at foretage sig en saadan Reise. Den blev besluttet. Karlsefne og Snorre beredte i Foraaret 1007 deres Skib, Bjarne og Thorhall ligeledes deres. Et tredje Skib, paa hvilket i sin Tid Gudrids Fader Thorbjörn var kommen til Grönland, styrede THORVARD, som var gift med Erik den Rödes Slegfredatter FREYDIS, og paa dette Skib var tillige THORHALL, der længe havde tjent Erik som Jæger om Sommeren og som Huusfoged om Vinteren, og var vidt omkring bekjendt i Ubygderne. De havde i alt CXL Mand (d. e., da C betyder et stort Hundrede, 160). De havde med sig alle Slags Kvæg, thi de agtede at bebygge Landet, om det blev dem muligt. De seilede först til Vesterbygden, derfra til Bjarney (Disco). Derfra seilede de i Sönder til Helluland, hvor der var en Mængde Ræve. Fra dette Land seilede de igjen sydpaa i to Dögn til Markland, et skovbevoxet Land, hvor der vare mange Dyr. Derfra seilede de i sydvestlig Retning i lang Tid, saa at Landet laae paa Styrbord (Skibets höire Side), indtil de omsider naaede KJALARNES, hvor

der vare ueveibare Örken, samt lange og sandige Strande, som de kaldte de forunderlige Strande, FURDUSTRANDIR. Efterat de havde seilet dem forbi, begyndte Landet at blive indskaaret af Vige. De havde to Skotlændere, HAKE og HÆKJA, med, hvilke Leif i sin Tid havde faaet af den norske Konge Olaf Tryggvasön, og som vare meget hurtige til Fods. Dem landsatte de, for at de skulde løbe sydvest efter, for at undersøge Landet. Efter tre Døgn's Forløb kom de tilbage, og medbragde Viindrur og Hvedeax, som voxede vildt i denne Egn. De seilede nu videre, indtil en dyb Fjord skar sig ind i Landet. Udenfor den laae der en Ö, hvorom der gik stærke Strömme ligesom ind i Fjorden. Paa Öen vare der en utallig Mængde Ederfugle, saa at man neppe kunde gaae der for Æggene. Öen kaldte de Strömö, STRAUMFY, og Fjorden Strömfjord, STRAUMFJÖRD. I denne landede de, og beredte sig til Vinterophold. Egnen var meget skjön. De foretog sig intet andet end at undersøge Landet. Thorhall vilde nu drage N efter, for at opsøge Viinland, men Karlsefne i SV. Thorhall beredte sig ude under Öen, og skilte sig selv niende fra det övrige Reiseselskab; og da han bar Vand paa sit Skib og drak, kvad han denne Vise:

Folk mig loved, naar bid jeg
 Kom, da skulde den bedste
 Drik jeg have; men Landet
 Laste bör jeg for alle;
 Her man nödes med Haanden,
 Spanden at styre til Vandet,
 Jeg mig til Kilden maa böie,
 Viin kom ei paa min Læbe.

Og da de vare færdige, heisede de Seil; og nu kvad Thorhall videre:

Lad os drage tilbage
 Hjem til vore Landsmænd,
 Lade Skibet forsøge
 Havets brede Veie;
 Medens de ufortrødne
 Mænd, som rose Landet,
 Bygge og Hvaler syde
 Her paa Furdustrande.

Siden seilede de nordefter forbi Furdustrande og Kjälarnæs, men de bleve ved Vestenvipde forslaaede til Irland, hvor de bleve slaaede og kuede i Trældom, eftersom Kjöbmænd have fortalt. Karlsefne med Snorre og Bjarne og hele det övrige Mandskab, tilsammen CXXXI (151) Mand seilede vest efter, og kom nu til det Sted, hvor en Flod faldt ud igjennem en Vig eller Indsö. Der laae store Öer udenfor; de seilede ind i Flodmundingen, og kaldte Stedet Hör. De fandt der selvsaaede Hvedeagre, hvor der var siidt, men Viinranker paa de höiere Steder. Da de en Morgen tidlig saae sig om, bleve de vaer en stor Mængde Skindbaade. Paa givet Fredstegn roede de nærmere, og disse Folk forundredes over dem som de traf der. Disse Mennesker vare sortladne og stygge, havde et hæsligt Haar paa Hovedet, store Öine og brede Känder. Da de havde forundret sig en Tid, roede de igjen bort sydvest forbi Næsset. Karlsefne havde ladet sine Vaaningshuse bygge ovenfor Vigen. De vare der om Vinteren. Der kom ingen Snee, og alt deres Kvæg nærede sig selv ude paa fri Mark. I Begyndelsen af Foraaret 1008 saae de en Morgen tidlig en Mængde Skindbaade komme SV fra forbi Næsset. Paa givet Tegn fra Karlsefnes Side ved et hævet hvidt Skjold kom de til dem, og de begyndte at kjöbslaae. Disse Folk vilde helst have rödt Klæde, og havde Skindvarer og ægte

Graaskind at give derfor. De vilde ogsaa kjöbe Sværd og Spyd, men Karlsefne og Snorre forböde deres Folk at sælge dem Vaaben. Skrællingerne toge for et ganske graat Skind et Stykke rödt Klæde af et Spands Brede, og bandt det om deres Hoved. Saaledes gik deres Handel en Tid. Da begyndte Klædet at gaae op for Nordboerne, og de skare det nu i smaae Stykker, ikke bredere end en Fingers Brede, og Skrællingerne gave dog ligesaa meget derfor som tilforn eller mere. Karlsefne lod ogsaa Kvinderne bære Melkemad ud, og da Skrællingerne fik Smag paa den, vilde de kjöbe den fremfor alt andet. Skrællingernes Kjøbmandskab blev da saaledes, at de bare deres kjöbte Varer bort i deres Maver. Medens denne Handel gik for sig, traf det sig at en Tyr, som Karlsefne havde med, løb frem af Skoven og brölede höit. Derover forskrækkedes Skrællingerne, og de løb ud paa deres Baade, og roede sönderpaa. I den Tid fødte Karlsefnes Kone Gudrid et Drengbarn, som fik Navnet SNORRE. I Begyndelsen af næste Vinter kom Skrællingerne igjen meget talrigere, og de gave Tegn paa Ufred og hylede höit. Karlsefne lod bære et rödt Skjold imod dem. De gik nu mod hinanden og sloges. Der blev en haard Skudregn. Skrællingerne havde et Slags Blider; de hævede op paa en Stang en overmaade stor Kugle, næsten at ligne med en Faarevom og blaaagtig af Farve; denne svang de af Stangen op paa Land over Karlsefnes Folk, og den gav et skrækkeligt Skræld, idet den faldt ned. Derved opkom Skræk blandt Nordboerne, og de trak sig tilbage langs med Floden. FÆRYDIS kom ud og saae dem flye; hun raabte da: „Hvi løbe I, saa raske Mænd som I ere, for disse Stakler, som jeg troede I kunde fælde som Fæ; hvis jeg havde Vaaben, troer jeg at jeg skulde slaaes bedre end nogen af eder”. De gave dog ingen Agt paa hendes Ord. Hun vilde følge dem,

men hun var langsommere, da hun var frugtsommelig. Dog gik hun efter dem i Skoven. Skrællingerne satte efter hende. Hun fandt for sig en død Mand; det var THORBRAND SNORRASÖN; en flad Steen sad fast i hans Hoved; Sværdet laae blottet ved hans Side; dette tog hun op og beredte sig til Modværn. Hun tog Brysterne frem af Klæderne, og slog dem ud paa det bare Sværd. Derover bleve Skrællingerne bange og undløb til deres Skibe, og roede bort. Karlsefne kom da til, og de roste hendes Mod. Karlsefne troede nu at indsee, at skjönt Landet havde mange Herligheder, vilde man dog der bestandig svæve i Frygt for Ufred af Landets tidligere Beboere. De beredte sig derfor til Afreise, og agtede sig tilbage til deres eget Land. De seilede österpaa, og kom til Strömfjord. Karlsefne seilede med eet Skib, at opsöge Thorhall, men de övrige bleve tilbage. De droge nord om Kjalarnäs, og förtes derefter imod Nbrdvest; Landet laae paa Bagbord; der vare öde Skove overalt, saa langt de kunde öine, og næsten ingensteds aabne Pladser i dem. De önsaae den Fjeldstrækning, som var i Hóp, og den, de nu traf, for een og den samme. Den tredie Vinter vare de i Strömfjord. Karlsefnes Sön Snorre var nu tre Aar gammel. Da de seilede fra Viinland, havde de Söndenvind, og kom til Markland, hvor de traf fem Skrællinger. De grebe to Drengbörn og förte dem med sig, lærte dem det nordiske Sprog, og döbte dem. De kaldte deres Moder VETHILLDI og Fader UVÆGE, og sagde at over Skrællingerne vare Hövdinger, een hed AVALDAMON, en anden VALDIDIDA; de sagde at der var ingen Huse, men Folk boede i Grotter eller Huler. Bjarne Grimolfsön blev forslaaet til Irlands Hav, og kom i en Ormesö, og Skibet begyndte at synke under dem. Nogle reddede sig i en Baad, som var smurt med Sæltjære, thi den, hedder

det i den gamle Beretning, angriber Söormen ikke. Karlsefne fortsatte Reisen til Grönland til Eriksfjord.

FREYDIS'S, HELGES OG FINNBOGES REISE; THORFINN NEDSÆTTER SIG PAA ISLAND.

Samme Sommer, 1011, kom et Skib fra Norge til Grönland, styret af to Brödre fra Östfjordene paa Island, HELGE og FINNBOGE, som opholdt sig om Vinteren paa Grönland. Freydis drog til dem, og indböd dem til at reise med til Viinland, og dele halvt med hende alt det Udbytte, som denne Reise vilde give. Dette tilstode de. Freydis og Brödrene gjorde den Aftale indbyrdes, at hver af dem skulde have 30 stridbare Mænd paa sit Skib foruden Kvinder; men Freydis overtraadte strax dette, og havde fem Mand flere, som hun skjulte. De kom 1012 til Leifsboder, hvor de opholdt sig den fölgende Vinter. Freydis's Fremfærd foranledigede et spændt Forhold, og ved Snedighed forførte hun sin Mand til at dræbe Brödrene og deres Fölge. Efter denne bedrevne Udaad seilede de om Foraaret 1013 tilbage til Grönland, hvor Thorfinn laae seilklar for Norge og ventede paa Bör, og det er et almindeligt Ord, at der ikke er gaaet noget rigere ladt Skib fra Grönland end det han förte. Saasnart Vinden blev god, afseilede han til Norge, hvor han tilbragde den næste Vinter, og solgte sine Varer. Da han den fölgende Vaar laae seilfærdig for Island, kom der en Tydsker fra Bremen i Saxland til ham og vilde kjöbe et Stykke Træ. Han gav derfor en halv Mark Guld; det var Mösur fra Viinland. Karlsefne drog til Island, og kjöbte næste Aar, 1015, Glaumböland i Skagefjorden paa Nordlandet, hvor han boede, saalænge han levede, og hans i Viinland födte Sön Snorre efter ham. Da denne var gift, gjorde hans Moder Gudrid en Pillegrimsreise til Rom, hvorfra hun igjen kom tilbage til sin Söns Gaard, og han havde da

ladet bygge en Kirke paa Glaumbö. Moderen levede længe som Nonne. En talrig og anseet Slægt nedstammer fra Karlsefne, deriblandt den lærde Biskop Thorlak Runolfsön (født 1085 af Snorres Datter Halfride), hvem Islands ældste i Aaret 1123 udstædte Kirkeret fornemmelig skyldes; ved ham ere Beretningerne om hans Oldeforældres mærkelige Reiser rimeligviis først optegnede.

GEOGRAPHISK OVERSIGT.

GEOGRAPHIE OG HYDROGRAPHIE.

Det er en heldig Omstændighed at de gamle Beretninger have bevaret saavel *nautiske* som ogsaa *geographiske* og *astronomiske* Angivelser, der kunne lede til at bestemme de navngivne Landes og Steders Beliggenhed.

De nautiske ere særdeles vigtige, endskjönt de hidtil ikke ere blevne tilbørlig paaagtede, nemlig Angivelsen af Seiladsens Retning og de i Dagseiladser (*dægr*) angivne Distancer. Af Bestemmelser i Laudnama og flere gamle islandske geographiske Skrifter kan man udregne, at en Dagseilads ansløges til omtrent 27 til 30 Miil. Fra Öen HELLULAND, senere benævnt LITLA HELLULAND, seilede Bjarne Herjulfssön til Herjulfsnæs (Ikigeit) paa Grönland med SV - Vind og en rygende Storm i 4 Dögn. Afstanden mellem dette Næs og Newfoundland er omtrent 150 Miil, som vil passe, naar man tager den stærke Storm med i Overslag. Nyere Reisende beskrive dette Land som tildeels bestaaende af nøgne Klippeflader af større eller mindre Udstrækning, hvor intet Træ, ikke engang en Busk kan trives, og som derfor sædvanlig kaldes *Barrens*, aldeles svarende til de gamle Nordboers *hellur*, hvoraf de gave Landet Navn.

MARKLAND laa SV for Helluland i en Afstand af 3 Dages Seilads eller omtrent 80 til 90 Miil. Det bliver altsaa Nova Scotia, hvis Beskrivelse af de Nyere svarer

til de Gamles af Markland: „Landet er lavt (*low*) i Almindelighed; Kysten mod Söen er flad og lav (*level and low to the seaward*), og Strandbredden kjendelig ved hvide Klitter”; „Landet er lavt med hvide Sandklitter (*white sandy cliffs*), som falde stærkt i Öinene fra Söen af”; saaledes hedder det i een af de nyere Seilingsböger (Pilots), og en anden udtrykker sig derom: „Paa Kysten ere nogle Klitter af overordentlig hvidt Sand (*cliffs of exceedingly white sand*)”. De engelske Sömænds *level* svarer aldeles til det islandske *slétt*, deres *low to the seaward* til det korte Ord *ósæbratt*, og *white sandy cliffs* til de Gamles *hóitir sandar*. Nova Scotia samt New Brunswick og Nedre Canada, som rimeligviis regnedes til de Gamles Markland (af *mörk*, Skov) ere overalt bedækkede med mægtige Skove.

VÍNLAND laae to Dageiser, altsaa omtrent 54 til 60 Miil i sydvestlig Retning fra Markland. Afstanden fra Cap Sable til Cap Cod angives i Seilingsbögerne til omtrent 70 leagues i SV, der altsaa bliver omtrent 52 Miil. Bjarnes Beskrivelse, at Landet var uden Fjelde, bevoxet med Skov og beklædt med smaae Höie, er træffende, og i den östen for Landet beliggende Ö, mellem hvilken og det sig öster- og nord ud strækkende Næs Leif seilede, gjenkjende vi Nantucket. De Gamle fandt der meget grundt (*grunnæfui mikit*); de Nyere anmærke i samme Sund utallige Rev (*rifs*) og andre Grunde (*shoals*), og sige at det hele fremstiller Udseendet af et undergaaet Land (*drowned land*).

KJALARNES (af *kjölr*, en Kjöl), rimeligviis saa benævnt formedelst dette Næs's paafaldende Lighed med Kjölen paa et Skib, især paa eet af Oldtidens Langskibe, bliver da Cap Cod, som de nyere Geographer have sammenlignet snart med et Horn, snart med en Lee. Det kaldes *andnes*, d. e. et Næs som ligger lige over for et andet

Næs (her Cap. Ann) ved Munden af en Fjord (Boston Bay). De gamle Nordboer traf her uveibare Örken (öræft) samt lange Strande og Dyner (*strandir lúngar ok sandar*), som vare af forunderligt Udseende og Beskaffenhed, hvorfor de kaldte dem FURÐUSTRANDIR (af *furða*, en forunderlig Ting, og *strönd*, Strimmel, Strand). Man sammenholde Beskrivelsen af dette Næs (Indianernes Nauset) af en nyere Forfatter Hitchcock, (Report on the Geology, Mineralogy, Botany, and Zoology of Massachusetts, Amherst, 1833): „Dynerne eller Sandbankerne, som ofte ere næsten eller aldeles blottede for Vegetation og sneehvide, tiltrække sig overordentlig Opmærksomheden ved deres Besynderlighed (*forcibly attract the attention on account of their peculiarity*). Da vi nærmede os det yderste af Næsset, tiltog Sandet og Ufrugtbarheden, og paa ikke faa Steder behövedes der blot at den Reisende skulde möde en Trop arabiske Beduiner, for at man kunde föle sig dybt inde i en arabisk eller lybisk Örken”. Et særegt Natur-Phænomen, som bemærkes der, har rimeligviis ogsaa bidraget til det særegne Navn. Dette beskrives af den samme Forfatter saaledes: „Ved at gaae over Sandbankerne paa Næsset bemærkede jeg en besynderlig Forblændelse eller Bedrag. I Orleans for Exempel syntes vi at stige opad i en Vinkel af tre eller fire Grader, og jeg blev ikke vaer, at dette ikke forholdt sig saaledes; förend jeg ved at vende mig om, bemærkede at en lignende Opstigning viste sig paa den Vei, vi nylig havde passeret. Jeg vil ikke forsöge at forklare dette optiske Bedrag, men allene bemærke, at det rimeligviis er af samme Art, som det Humboldt bemærkede paa Pampas i Venezuela: „Rundt omkring os”, siger han, „syntes Sletterne at stige op imod Skyerne”. Med et passende Navn finde vi saaledes at de gamle Nordboer have benævnt de tre Strande Nauset Beach, Chatham Beach og Monomoy Beach.

Den store saa kaldte *Golfström*, som kommer fra den mexicanske Bugt og gaar imellem Florida og Cuba samt Bahama-Øerne nordefter parallel langs med Nord-americas Østkyst, og hvis Flodseng skal i ældre Tider have nærmet sig endnu mere til Kysten, bevirker stærke Strømninger netop paa dette Sted, i det Halvöen Barnstable byder de sündenfra kommende Strømme Modstand. De Gamles STRAUMSFJÖRÐR maa antages at være Buzzards Bay og STRAUMSEY Martha's Vineyard, skjönt Angivelsen af den Mængde Æg, som fandtes der, nærmest kunde passe paa den ved Indlöbet beliggende, nu af samme Aarsag saa kaldte Egg Island.

KROSSANES bliver rimeligst Gurnet Point. Det maa have været noget nordligere Karlsefne landede, da han saae den Bjergkjede (The Blue Hills), som han holdt for at være den samme, der strækker sig til den Egn, hvor vi gjenfinde det Sted, som de gamle Nordboer benævnte Hóp (*i Hópe*).

Hóp betyder egentlig en lille Vig, dannet ved en Flod oppe fra Landet og et Indløb fra Havet, og dernæst det om en saadan beliggende Land. Dertil svarer Mount-Hope-Bay, hvorigjennem Taunton River løber og igjennem den meget smalle, dog seilbare Pocasset River forener sig med Havets tilstrømmende Vand i Udlöbet ved Seaconnet. Ved dette Hóp laae LÆIFSBÚÐIR; ovenfor samme, altsaa vel især paa det saa skjönt beliggende Mount-Hope (Indianernes Mont-Haup), anlagde Thorfinn Karlsefne sine Boliger. Udenfor Flodens Munding laae store Øer.

CLIMA OG JORDBUND.

Om Landets Clima og Jordbundens Beskaffenhed samt om nogle af dets Producter indeholde Oldskrifterne enkelte oplysende Bemærkninger. Climaet var saa mildt, at dem syntes at Kvæget ikke kunde behöve Foring

der om Vinteren, thi der kom ingen Frost, .og Græsset visnede kun lidt (*þar kvomu engi frost ú vetrum, ok litt rænuðu þar grös*). Wardens Beskrivelse af denne Egn (Description des États Unis de l'Amérique sept., Paris 1820, T. 1), er ligelydende: „Temperaturen er saa mild, at Vegetationen sjelden lider af Frost eller af Tørke (*la végétation souffre rarement du froid ou de la sécheresse*)”. „Man kalder dette Land Americas Paradis, fordi det overgaaer andre Lande ved sin Beliggenhed, sin Jordbund og sit Clima”. „En Udflugt fra Taunton til Newport paa Rhode-Island gjennem Taunton River og Mount-Hope-Bay fører den Reisende gjennem et Landskab af stor Skjønhed og Yndighed”, siger Hitchcock; og naar han tilføier, „at Egnens skjønne Udseende og de interessante historiske Minder, som ere knyttede til den, forene sig for at holde Opmærksomheden spændt og for at tilfredsstille Smagen”; da vil han finde dette sidste Tillæg udvidet til fjernere Tider, end han ved denne Yttring havde tænkt paa.

Et Land af en saadan Beskaffenhed kunde vistnok med største Grund fortjene Navn af det gode, IT GÓDA, som de gamle Nordboer tillagde det, især da det frembød Producter, som de satte megen Priis paa, og som for største Delen savnedes i deres koldere Fædrelande.

PRODUCTER OG NATURHISTORIE.

Viinranker (vinviðr ok vinber, Viindruer), voxede der af sig selv. Det er en Kjendsgjerning (*quod vites ibi sponte nascantur*), som en udenlandsk Skribent af det samme, nemlig 11te Aarhundrede, Adam af Bremen, beretter at have erfaret ikke ved en fabelagtig Formodning, men ved paalidelig Beretning af Danske (*non fabulosa opinione sed certa relatione Danorum*). Som sin Hjemmelsmand nævner han ved denne Leilighed den danske

Konge Svend Estridsön. Viinranker voxede her i en saadan Mængde, at de Gamle efter dem gave Landet Navn, og kaldte det Viinland. At Viinranker endnu voxede vildt i denne Egn i stor Overflödighed (*in great abundance*), er oplyst ved paalidelige Vidnesbyrd og i en Beretning fra selve Landet, som paa vort Selskabs Anmodning er efter det i Providence værende Rhode Islandske historiske Selskabs Foranstaltning afgiven af Dr. Webb i Forening med Albert G. Greene og John R. Bartlett. Ogsaa paa den udenfor beliggende Ö voxede de i stor Mængde (*in great profusion*), og den er derfor af dens Gjenopdagere i nyere Tider bleven tillagt Navnet Martha's Vineyard.

Selvsaaede Hvedeagre (sjálfsúnir hveitjakrar) eller, som Adam af Bremen udtrykker sig, *fruges non seminata*, fandtes i dette af de gamle Nordboer opdagede Land. Ved Europæernes senere Ankomst voxede her ligeledes Mais eller saakaldet Indian Corn, som Indbyggerne höstede uden at saae og opbevarede i Høler i Jorden, og som udgjorde eet af deres fortrinligste Fødemidler.

Honningdug (sæt döggr ú grasinu). Leif og hans Følge gik op paa den udenfor Landet beliggende Ö (Nantucket), og bemærkede at der var Dug paa Græsset, og det traf sig da saa, at de rørte ved Duggen, og stak derpaa Fingrene i Munden, og de syntes ikke at have smagt noget saa sødt som det var (*ok þóttust ekki jafnsætt kennt hafa, sem þat var*). Paa Forespørgsel er det oplyst, at Honningdug (*honey dew*) end findes paa Nantucket.

Mösur, et Slags Træ, eller rettere Ved, af mærkelig Skjönhed, som de gamle Nordboer satte megen Priis paa, og som ogsaa i Tydskland maa have været höit vurderet, eftersom en Mand fra Bremen i Saxland gav Thorfinn Karlsefne, da han efter sin Tilbagekomst fra Viinland var i Norge, for at sælge sine fra hint Land

bragte kostbare Varer, en halv Mark Guld (omtrent 34 Species-Ducater) for et Stykke af dette Træ, hvorved man dog desuden maa bringe med i Overslag de ædle Metallers højere Værdi for Americas senere Gjenopdagelse. At Mösur ellers var kjendt i Norden, vide vi blandt andet af Snorres Beretning om at Harald Haardraade forærede Thorer paa Steig en Mösurbolle, som var gjordet med et Sölvbaand og forsynet med en Sölvhank, hvilke begge vare forgyldte. Det har været en Art af den Lön eller Valdbirk, der endnu benævnes masureret, fordi Træet er inden i ligesom marmoreret, hvorved det fortrinlig egner sig til fint Snedkerarbeide. Formodentlig har det Træ, som Karlsefne solgte til Bremeren, været af een af de i hine Egne af America voxende Afarter af *Acer rubrum* (rød-blommet Lön) og *Acer saccharinum*, som benævnes *bird's-eye* (Fugleöie) og *curled maple* (kruset Valdbirk), hvis Ved beskrives som udmærket skjönt.

Det var imidlertid især *Bygningstømmer* (*trè svá mikil at í hús voru lögð*), de gamle Nordboer hentede fra Viinland, som de, efterat have fældet Træerne, tilhuggede og lagde paa Klipperne til Törre, og ladede siden dermed deres Skibe.

En stor Mængde Dyr i Skoven af alle Arter (*mikill fjöldi dýra ú skóginum meðr allu móti*), fandtes ifølge vore Oldskrifter i dette Land. I den fra selve Landet modtagne Beretning hedder det, at man i Almindelighed holder for, at Indianerne havde valgt denne Egn til Opholdssted fornemmelig for den fortræffelige Jagts Skyld. Nu ere Skovene for det meste omhuggede, og Vildtet har trukket sig længere ind til Skovegnene.

Graavarer og Zobel og alskens Skindvarer (*grávara ok safvali ok allskonar skinnavara*), og i Særdeleshed *ganske graa Skind* (*algrá skinn*), nævnes blandt de Varer, Nordboerne tilforhandlede sig af de Indfødte

Som bekjendt, udgjör disse udmærkede Graavarer netop i denne Egn endnu en vigtig Udförsels-Artikel. Af de forskjellige Arter der værende Væseler benævnes *Mustela canadensis* i nogle Egne Zobel (*Sable*), svarende til de gamle Nordboers *safvali*.

Hvaler (hvalir) fangedes udenfor Viinlands Kyster, blandt andre *Rörhvalen (reiðr, Balæna physalus)*. Ved Kysterne af Massachusetts og Rhode Island var en mindre Art at den grønlandske Hval (*Balæna mysticetus*) endnu i forrige Aarhundrede ikke sjelden. De kom paa deres Toge (thi om Vinteren gaae de sydefter og vende i Foraaret tilbage) hyppig til Cape Cod Bay og Vandene omkring Nantucket, og fangedes fra Kysterne i Baade[?]og smaae Fartöier af 40 Tönders Drægtighed. I Aaret 1731 var paa denne Maade et Antal Skibe af 300 Tönders Drægtighed beskjeftigede. Senere findes de ikke længer saa hyppig ved Kysterne, men have trukket sig længere ud paa Dybet. I Munden af Narraganset Bay ligger en Klippe, som har faaet Navn af Whale Rock, fordi Hvaler der hyppig opholdt sig og fangedes. Ogsaa de nyere Beskrivelser bevidne, at Rörhvalen besöger disse Vande. Der var ogsaa en Hval, som Karlsefnö, der ellers havde meget Kjendskab til de forskjellige Slags Hvaler, ikke kjendte. Denne, som havde Kjöd, der ikke var spiseligt, men bekom Mandskabet ilde, maa altsaa ikke have været almindelig i de islandske og grønlandske Farvande. Det maa overlades americanske Zoologer at afgjöre, om denne kan antages at have været den ved disse Kyster hyppig forekommende, der benævnes the righ whale.

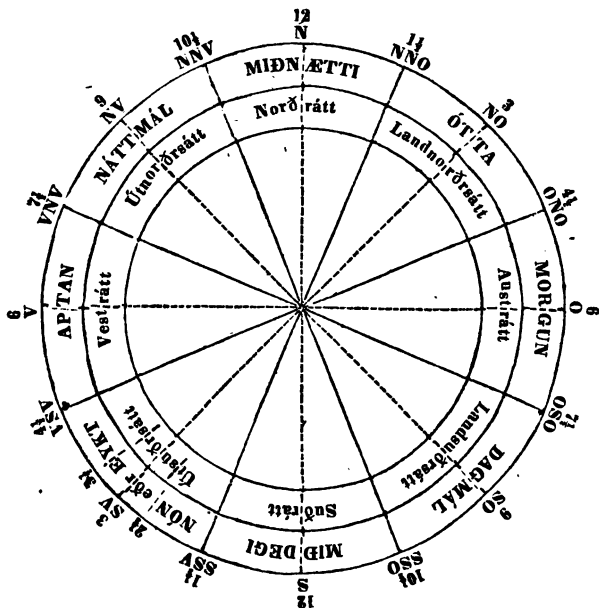
Ederfugle (æðr) og andre Söfugle fandtes i stor Mængde paa de omliggende Öer. Paa een Ö var der saa mange Ederfugle, at man neppe kunde gaae der for Æggene (*at varla mútti gúnga fyrir eggjum*), eller, som det hedder i en anden samstemmende Beretning, sætte en Fod der

imellem Æggene (*at trautt mátti fæti niðr koma i milli eggjana*). I nyere Beskrivelser af Massachusetts berettes det, at der paa de ubeboede Øer findes en overordentlig Mængde vilde Gjæs og Ænder og deriblandt Ederfugle. Nogle af disse Øer, navnlig, den tæt ved Monomoy Beach beliggende, som rimeligviis er den Oldskrifterne omtaler, eller som har givet Anledning til deres ovenanførte Beretning, benævnes endnu af den selv samme Aarsag Egg-Islands.

Enhver Bæk var der fuld af Fiske (hverr lækr var þar fullr af fiskum). Blandt disse nævnes fortrinlige Lax, som gaves i Overflödighed baade i Floden og i Indsüen, hvorved Leifsboder vare opførte, og større Lax end de havde seet för (*hvorki skorti þar lax i ánni nè í vatninu, ok stærra lax en þeir hefði fyrr sæð*). Ogsaa paa Kysterne fangedes en Mængde Fiske. Nordboerne gjorde Grave, der hvor Landjorden begyndte og Floden gik høiest op, og naar Havet da veg tilbage, vare der *Helleflyndre (helgir fiskar, Pleuronectes hypoglossi)* i Gravene. Nyere Beskrivelser af denne Egn stemme ordlydende med den gamle. „Alle Floder ere meget fiske-rige”, og om Vandene deromkring: „Der er en stor Overflödighed af Fiske af næsten alle Arter”. Den fra Rhode Island modtagne Beretning omtaler ogsaa, at der i denne Egn mange Floder og Bække, navnlig i Taunton River, hvert Aar fanges en uhyre Mængde af forskjellige Fiske, og blandt disse endnu de samme, som nævnes i de gamle Beretninger, Lax (*Salmo trutta, S. fontinalis*), hvis Fortrinlighed Warden bemærker (*la truite des rivières et des ruisseaux est excellente*). Blandt de Fiske, hvoraf Vandene deromkring vrimle, nævnes ogsaa i Særdeleshed *Pleuronectes hippoglossus (Holibut)* saavel i andre nyere Beskrivelser som i Dr. Webbs Beretning.

ASTRONOMISK VIDNESBYRD.

Foruden de nautiske og geographiske Angivelser har det ene af Oldskrifterne bevaret os et astronomisk Mærke, i det der siges at Dag og Nat vare der mere lige lange end paa Grönland eller Island. Paa den korteste Dag stod Solen i dette Land op ved Dagsmál's Begyndelse og gik ned ved Enden af Eykt (*sól hafði þar eyktarstað ok dagmálastað um skamdegi*). Ligesom de gamle Nordboer deelte Horizonten i 8 Verdenskanter, *úttir*, saaledes inddeelte de ogsaa Døgnet i 8 dertil svarende, ved Solens tilsyneladende Gang bestemte lige Dele, *eyktir*, af hvilke enhver altsaa udgjorde 3 Timer eller $\frac{1}{8}$ af Døgnet. For større Tydelighed Skyld vedføies her en Solskive, som fremstiller denne Døgnet's Inddeling efter Verdenskanterue:

Inddelingen, ligesom dette Forhold, grunder sig paa Oldskrifterne, navnlig paa Islands gamle Christenret, der udgaves i 1123 af Biskopperne Thorlak til Skalholt og Ketil til Holum, af hvilke den første, som ovenfor bemærket, var en Dattersøn af Thorfinn Karlsefnes i Viinland fødte Søn Snorre. Denne Kirkeret, for hvilken fornemmelig Hellig Olafs tidligere paa Island indførte er lagt til Grund, bestemmer (Cap. 34) Udstrækningen af den nordlige Verdenskant, *Norðrátt*, hvortil Eykten *Miðnætti* svarede, fra NNV til NNO, og saaledes tillige de övrige Otte dele af Horizonen, hvorefter Inddelingen af Døgnet rettede sig. *Dagmálaeykt* svarede til *Landsuðrsútt*, og regnedes efter den, i Christendommens første Tider vedtagne Bestemmelse fra Kl. 7½ til 10½ f. M. Senere, henved Aaret 1200, fik Munkene, for deres Bekvemmeligheds Skyld, Eykternes Begyndelse henflyttet til disses Midte, og saaledes Dagmáls Begyndelse til Kl. 9. Imidlertid vedligeholdt Dagmál hos Menigmand paa Island sin oprindelige Plads i Døgnet, som Dagens Begyndelse fra Kl. 7½. Den til *Útsuðrsútt* svarende Eykt, som senere benævntes *Nón*, tillagdes i ældre Tider ogsaa fortrinsviis Navnet *Eykt*, og denne Eykts Plads i Døgnet bestemmes nøiagtig i den ovenmeldte Thorlaks og Ketils Christenret. (Cap. 18): Efter Eykt skulde der om Løverdagen holdes hellig og ikke arbeides, „og det er *Eykt*“, hedder det, „naar den sydvestlige Verdenskant deles i Trediedeles, og Solen har gjennemgaaet de to Trediedeles, men endnu ikke den tredie (*pá er eykt, er útsuðrsútt er deild i þriðjunga, ok hefir sól gengna tvá luti, en einn ógengt*)“. *Eykt* maa altsaa regnes, efter denne nærmere Bestemmelse og Indskrækning, fra Kl. 3½ til 4½ e. M. *Staðr* bemærker Grændse, og anvendt paa Solens Opgang og Nedgang betegner det for Middag Begyndelsen og efter Middag Enden af Eykten; *Dagmálastaðr* bliver altsaa

Kl. 7½ f. M. og *Eyktaſtaðr* Kl. 4½ e. M. Solen stod altſaa op Kl. 7½ og gik ned Kl. 4½ paa den korteste Dag, der ſaaledes var 9 Timer lang. Af denne Observation lader Stedets geographiſke Brede ſig beſtemme til 41° 24' 10". Bredden af Seaconnet Point og af Sydſpidsen af Conannicut Island er 41° 26' og af Point Judith 41° 23', hvilke tre Næs begrændſe Indløbene til den nu ſaakaldte Mount-Hope-Bay, hvilken de Gamle maa have benævnt HÓPSVATN. Denne Angivelse ſtemmer ſaaledes nøie med de øvrige Data, og henviſer netop til den ſamme Egn.

OPDAGELSE AF SYDLIGERE LANDE.

Den Expedition, ſom Thorvald Eriksøn affærdigede fra Leifsboder til Undersøgelse af de ſydligere Kystſtrækninger, medtog en 4 til 5 Maaneder. De have da rimeligviis undersøgt Kysterne af Connecticut og New-York, og vel endogsaa af New-Jersey, Delavare og Maryland. De fandt Landet ſmukt og ſkovrigt, og kun kort imellem Skov og Hav, og hvide Sandſtrækninger; der vare mange Øer og meget grundt; en træffende Beſkrivelse.

Eskimoerne boede i hine Tider langt ſydligere end i vore Dage. Dette ſees af de gamle Beretninger og ſynes endydermere at vinde Bekræftelse ved Skeletter fra gamle Tider, ſom ere opgravede af Jorden i Egne endogsaa ſündenfor de her omtalte. Overfor det af Eskimoerne beboede Land, i Nærheden af Viinland, laae et andet Land, hvor der efter deres Udsigende boede Folk, ſom gik i hvide Klæder og bare Stænger foran ſig, hvorpaa der vare fæſtede Flige, og raabte høit. Dette Land formener den gamle Beretnings Forfatter at være det i andre Oldskrifter omtalte ſaa kaldte HVÍTRAMANNALAND (de hvide Mænds Land) eller ÍRLAND IT MIKLA (det store Irland). ſandsynlig den Deel af Nordamerica fra Chesa-

peak-Bay og sydefter: Nord- og Syd-Carolina, Georgien og Florida. Blandt de fra Vest-Florida for en Deel Aar siden udvandrede Shawaneser, der nu boe i Ohio, er bevaret et gammelt Sagn, som synes her at kunne tjene til Bekræftelse, at Florida skal engang have været beboet af et hvidt Folk, der var i Besiddelse af Jernredskaber. Efter Navnet og de gamle Beretninger at slutte har det rimeligviis været en irsk, christen Befolkning, der saaledes for Aar 1000 har været nedsat i denne Egn. Den mægtige Hövding ARE MARSÖN fra Reykenæs paa Island blev i Aaret 983 af Storm forslaaet derhen, og han blev döbt i dette Land, hvilket den samtidige Rafn Limeriksfarer, som længe havde opholdt sig i Limerik paa Irland, først berettede. Den islandske Historiker Are Frode, Landnamas ældste Forfatter, som selv nedstammede i fjerde Led fra Are Marsön, yttre herom, at hans Farbroder Thorkel Gellersön, hvis Udsagn han paa et andet Sted erklærer for meget paalidelige, havde hört Islændere berette, at Jarlen Thorfinn Sigurdsön paa Örkenöerne havde sagt dem, at Are var bleven kjendt i Hvítramannaland, og kunde ikke komme bort derfra, men blev dog der holdt i stor Anseelse. Denne Beretning viser saaledes, at der til de Tider har været Færsel mellem Vesterlandene (Örkenöerne eller Irland) og dette amerikanske Land.

BJÖRN ASBRANDSÖNS OG GUDLEIF GUDLAUGSÖNS REISER.

Det maa efter al Sandsynlighed have været i dette Land BJÖRN ASBRANDSÖN, med Tilnavn Bredevigskæmpe, henlevede den sidste Deel af sit Liv. Hans Kjærlighedsforstaaelse med Thuride paa Frodaa, Söster til Snorre Gode paa Helgafell, voldte ham Broderens, den mægtige Herredsförstanders, Fjendskab og Efterstræbelse. Efter hendes Mand Thorodds Opfordring sagsögte denne Björn

paa Thorsnæs Thing, og foranledigede derved hans Landsforviisning paa tre Aar. Björn drog da til Danmark og derfra til Venden, hvor han blev optagen i det berømte Heltesamfund i Jomsborg under Palnatoke, og deeltog med Jomsvikingerne i Slaget paa Fyrisvolde i Sverrig. Da han efter flere Aars Fraværelse i Udlandet var vendt tilbage til Island, fortsatte han sine Besøg hos Thuride, til hvis Søn Kjartan, der var født samme Aar han afreiste, man holdt ham for Fader. At han heller ikke selv fragik dette, skjønnes af hans Svar, da man engang henvendte det Spørgsmaal til ham, hvad Thorodd vel vilde sige derom, hvem af dem Drengen Kjartan tilhørte. Björn kvad da denne Vise:

Da vil den ædelbaarne
 Kvinde Thorodds Gisning
 Sande, naar hun søder
 Mig lignende Sønner;
 Stedse mig den smækre,
 Sneehvide Kvinde elsked,
 Ogsaa end jeg til hende
 Gjenkjærlighed nærer.

Björns Besøg paa Frodaa vare Thorodd til Besvær, men han følte ikke Kraft til at hindre dem. Han beklagede sig igjen for sin Svoger Snorre Gode, og denne drog nu med et Følge af tyve Mand til Kamb, Björns Gaard, i den Agt at overfalde og dræbe ham. Skjönt uforberedt lod Björn sig dog ikke overraske. Imidlertid bestemte dette uventede Møde ham til at give Snorre det Løfte at forlade Island, i det han erklærede ham, at han ikke kunde aflade sine Besøg til Thuride, saa længe de begge vare i samme Herred. Anden Dagen efter red han sønder til Hraunhavn, for at gaae til Søs, og fik strax om Sommeren Plads paa et Skib. Dette skete i Aaret 999. De bleve meget silde

færdige, og afseilede med NO-Vind, hvilken Vind holdt længe ved denne Sommer; og om ham, tilføier Sagskriveren, havde man siden i lang Tid ingen Efterretning.

GUDLEIF GUDLAUGSÖN, Broder til Thorfinn, den berømte Historieskriver Snorre Sturlusöns Stamsfader, havde gjort en Handelsreise til Dublin; dette tildrog sig i Kong Olaf den Helliges seneste Levetid, omtrent 1027; men da de seilede fra Dublin, og agtede sig vester om Irland tilbage til Island, overfaldtes de af længe vedholdende nordostlige Vinde, som dreve dem langt vesterpaa i Oceanet og i Sydvest. Og langt ud paa Sommeren kom de omsider til et stort Land; men de vidste ikke, hvilket Land det var. Da de vare landede, kom Beboerne til dem i betydelig Mængde, mange Hundrede; disse anfaldt, grebe og bandt dem. De kjendte der intet Menneske, men det syntes dem at deres Sprog lignede mest det irske. Man raadslog dernæst, om de skulde dræbes eller fordeles i Bygderne og gjøres til Trælle. Medens dette blev forhandlet, kom en stor Flok til, i hvilken der bares et Banner. Under dette red en stor og anseelig Mand, som da var meget til Alders og hvid af Haar. Til hans Afgjørelse overdroges deres Sag. Han lod Gudleif med Følge komme for sig; og da de kom for denne Mand, talte han dem paa Nordisk (*á norrænu*), og spurgte, fra hvilket Land de vare. De sagde ham at de fleste af dem vare Islændere. Han spurgte dem da, hvilke de vare, som vare Islændere. Gudleif sagde at han var en Islænder, og han hilste da paa den gamle Mand, som optog hans Hilsen vel, og spurgte fra hvad Kant af Island han var. Han sagde at han var fra Borgerfjords Herred. Da spurgte han, fra hvilket Sted i Borgerfjorden han var, og Gudleif sagde ham det. Derefter spurgte den gamle Mand næsten om enhver af de anseeligere Mænd i Borgerfjorden og Bredefjorden; og da de talte herom, spurgte han ham nøi-

agtig ud om alt, først om 'Snorre Gode og om hans Søster Thuride paa Frodaa, og dernæst om hendes Søn Kjartan, som da var Eier af Gaarden Frodaa. Da Landets Indbyggere bleve urolige og vilde have en Bestemmelse, valgte den gamle Mand tolv af sine Mænd afsides med sig til Raadslagning; og noget derefter kom han til dem, og sagde da til Gudleif. „Jeg har nu med Landets Indbyggere aftalt eders Sag, og have de overgivet den til min Afgjørelse; og jeg vil nu give eder Lov at reise, hvorhen I ville, men skjönt det maa synes eder, at Sommeren nu næsten er forbi, saa vil jeg dog raade eder at I drage herfra, thi her er Folket ikke at troe og ondt at have med at gjøre, og de formene derhos at der er skeet Brud paa Loven til deres Skade”. Gudleif spurgte: „Hvad skulle vi sige, hvis Skjæbnen forunder os at komme tilbage til vort Födeland, hvo der har skjenket os denne Frihed”. Han svarede: „Derom underretter jeg eder ikke, thi jeg synes ikke om, at mine Frænder og Fostbrødre skulle gjøre en saadan Reise hertil, som I vilde have gjort, dersom I ikke havde nydt godt af min Bistand; men nu er min Alder rykket saa vidt frem, at jeg kan vente hver Time at Alderdommen vil ende mine Dages Tal; og om jeg kunde leve end en Tid, da ere her mægtigere Mænd end jeg, som kun ville tilstaae Udlændinger, der komme hid, liden Fred, ihvorvel de ikke ere her i Nærheden hvor I ere landede”. Derefter lod han deres Skib sætte i seilfærdig Stand, og blev der hos dem, indtil de fik Bör og afseilede. Men förend de skiltes, trak han en Guldring af sin Haand og overleverede til Gudleif, og tillige et godt Sværd, og sagde til ham: „Hvis Skjæbnen forunder dig at komme til Island, da skal du bringe dette Sværd til Bonden Kjartan paa Frodaa, men Ringen til hans Moder Thuride”. Gudleif spurgte: „Hvad skal jeg sige om, hvo der sender dem disse Kostbarheder”? Han

svarede: „Siig, at den sender dem, som var en bedre Ven af Huusfruen paa Frodaa end af Goden paa Helgafell, hendes Broder; men hvis nogen Mand tykkes vide, hvo der har eiet disse Kostbarheder, da siig disse mine Ord, at jeg fraraader enhver at drage til mig, thi det er den farligste Færd, naar det ikke netop gaaer dem saa heldig med Landingsstedet, som det er gaaet eder; thi dette Land her er af vid Udstrækning og har kun faa Havne, og alle Steder kunne Udlændinger vente Ufred, naar det ikke træffer sig saaledes, som det nu er gaaet eder“. Efter dette afseilede Gudleif; de kom til Irland silde om Hösten, og vare i Dublin om Vinteren. Men om Sommeren efter seilede de til Island, og Gudleif afleverede da de ham anbettede Kostbarheder; og Folk holde det for vist, tilføier Sagaskriveren, at denne Mand har været Björn Bredevigskæmpe, ihvorvel man ikke har andre Bekræftelser derpaa, end de som nu ere anførte.

At de Gamle have haft Begreb om Sydamericas Nordkysts Strygning imod Östen, derom synes en Bemærkning i flere af Islændernes gamle geographiske Optegnelser at vidne. Det siges der, at nogle troe, at Viinland strækker sig fra Africa (*gángi af Affrica*). Men om denne Angivelse har sin Grund i virkelige Opdagelsesreiser til denne Kyst eller i Beretninger om samme, eller i den blotte Formodning, er vanskeligt at afgjøre; dog er det neppe troligt, at selve de gamle Nordboer ere komne saa langt mod Sönden, da de i dette Tilfælde vel vilde have efterladt derom oplysende astronomiske og klimatologiske Bemærkninger.

BISKOP ERIKS REISE TIL VIINLAND.

At Forbindelsen mellem Viinland og Grünland har været fortsat i den følgende Tid og endnu vedligeholdt i det 12te Aarhundrede, sees af den korte Annal-Efterretning,

at den grønlandske Biskop ERIC, rimeligviis af christelig Iver for at omvende Landsmænd eller bestyrke dem til Vedholdenhed i Troen, er i Aaret 1121 dragen over til Viinland. Da der intet berettes om Udfaldet af hans Reise, men vi af Udtrykket allene kunne see at han er kommen dertil, maa man antage at han er forbleven der nedsat.

OPDAGELSER I AMERICAS POLAR-EGNE.

Den efter Tidsfølgen næste Begivenhed, om hvilken Beretning er opbevaret i Oldskrifterne, er en Opdagelsesreise i Americas Polar-Egne, som nogle Præster lode foretage fra Bispesædet Gardar paa Grönland i Aaret 1266. Beretningen derom er uddraget af et Brev fra Præsten Halldor i Grönland til den forhenværende grønlandske Præst Arnald, som da var bleven Hofpræst hos den norske Konge Magnus Lagabæter. Alle betydelige Mænd paa Grönland havde i den Tid store Skibe og Skuder, byggede til at sende nordpaa, at drive Jagt og Fiskeri om Sommeren. De nordlige Egne, som de besøgte, kaldtes **NORÐRSETUR**; Hovedstationerne vare Greipar og **KRÓKSFJARÐARHEIÐI**. Det første af disse har, saavidt skjöunes, været beliggende tæt söndenfor Disco, men at de Gamle have færdedes langt nordligere paa denne Kyst sees af den paa Öen Kingiktórsoak paa 72° 55' n. Br. i Aaret 1824 fundne höist mærkelige Runesteen. Det sidstnævnte Sted var længere bortfjernet imod Nord. Hensigten med Reisen angives at være den, at undersøge Egnene længere nord efter, end man hidtil pleiede at fare, altsaa norden for **Kröksfjarðarheiði**, hvor de havde deres Sommerholdsteder, og som de altsaa jevnlig pleiede at besøge. Om denne Undersøgelsesreise hedder det saaledes. De seilede ud af **Kröksfjarðarheiði**; derpaa overfaldt dem Söndenvind med Mörke, saa at de maatte lade Skibet gaae for Vinden; men da Uveiret skilte sig og det blev

lyst, saae de mange Æer og alskens Fangst, baade Sæler og Hvale og en stor Mængde Bjørne. De kom lige ind i Havbugten (*allt i Hafsbottinn*), og der vare ogsaa Lisbjergs sønderfor dem, saa langt de kunde öine. De traf der nogle Kjendemærker paa, at Skrællinger havde i ældre Tider opholdt sig der (*fundu þeir þar nokkrar Skrælingavistir fornligar*), men de kunde ikke gaae i Land for Björnene. Siden seilede de tilbage i tre Dögn, og traf da igjen Spor af Skrællingers Ophold paa nogle Æer søndenfor Snæfell (Sneefjeld), et tidligere bekjendt Fjeld. Siden seilede de sønder paa langsmed Króksfjarðarheiði en stor Dagsroning Jacobsmessedag; det frøs da der om Nætterne, men Solen skinnede baade Nætter og Dage, og var ikke höiere, da den var i Sønder, end at, naar en Mand lagde sig tværs i en sexaaret Baad, udstrakt mod Rælingen, saa traf Skyggen af det Bord, der var nærmest mod Solen, i Ansigtet paa ham, men om Midnat var den saa höi som hjemme i Bygden, naar den er (höiest) i Nordvest. Siden seilede de tilbage hjem til Gardar. Króksfjarðarheiði var, som vi ovenfor have bemærket, tidligere og jevnlig besögt af Grönlænderne. Navnet viser at denne Fjord var omgivet af öde Höilande, og Reisebeskrivelsen at det var en betydelig Fjord, indenfor hvilken var en vidtlöftig Seilads af mange Dage. Der berettes nemlig, at de seilede ud af denne Fjord ind i et indre Hav, og lige ind i Havbugten, og at deres Tilbage-reise medtog flere Dögn. Af den förstnævnte af de to paa Jacobsmessedag angivne Observationer kan intet sikkert Resultat udledes, da man ikke med nogen Bestemthed kan vide Baadens Dybde, eller egentlig Dybden af den liggende Mands Leie, samt Bordets Höide i Forhold dertil, for deraf at udfinde den Vinkel, som Bordet har dannet med Mandens Ansigt, hvilken Vinkel efter Angivelsen skal svare til Solens Middagshöide paa Ja-

cobus eller den 25de Juli. Antager man den efter Rimelighed ikke at have været fulde 33° , men dog henimod, maa Stedet have ligget omtrent paa 75° n. Br. Det har ingen Sandsynlighed for sig, at Vinkelen kan have været større, og at altsaa Stedet kan have ligget sydligere. Et sikkrere Resultat giver imidlertid den anden Observation. For den 25de Juli var i det 13de Aarhundrede

$$\text{Solens Declination} = + 17^{\circ} 54'$$

$$\text{Ecliptikens Skraahed} = 23^{\circ} 32'$$

Antages nu Bygden, og navnlig Bispesædet Gardar i Igalikko - Fjordens nordre Arm, hvor Ruinerne af en større Kirke og en Mængde flere Bygninger nu vidne om et Hovedsæde for den fordums Bebyggelse, altsaa paa $60^{\circ} 55'$ n. Br., er Solhöiden paa den længste Dag i NV sammesteds = $3^{\circ} 40'$, og denne lig den nordlige Solhöide paa Jacobus og Parallelen $75^{\circ} 46'$, som falder lidet nordenfor Barrow-Strædet, saasom inde i Wellington Channel eller tæt nordenfor samme. Den af de grønlandske Præster foranstaltede Undersøgelses-Expedition maa saaledes have gaaet til Egne, som i vore Dage ere blevne nøiere undersøgte og geographisk bestemte af William Parry, John og James Ross og flere britiske Sø-mænd paa deres ikke mindre dristige og farefulde Expeditioner.

NEWFOUNDLAND PAA NY OPDAGET FRA ISLAND.

De islandske Præster ADALBRAND og THORVALD HELGES SÖNNER, som gjorde den nærmest derefter optegnede Opdagelse, ere af Islands Historie ellers bekjendte som indviklede i de svære Stridigheder, der paa den Tid herskede mellem den norske Konge Erik Præstehader og Geistligheden og som paa Island især yttrede sig imellem den kongelige Statholder Rafn Oddsön og den Skalhóltske Biskop Arne Thorlaksön. Annaler, som ere

optegnede af Samtidige, have derom den korte Beretning ved Aaret 1285, at de opdagede det nye Land (Nyland) i Vester fra Island (*fundu nýja land*). Dette Land, til hvilket Lande-Rolf paa den norske Konge Erik Præstehaders Befaling faa Aar derefter (1288 til 1290) agtede at gjøre en Expedition, maa rimeligviis have været Newfoundland, hvis senere Gjenopdagelse skyldes Venetianeren Giovanni Gabota, sædvanlig benævnt Johan Cabot. Denne, der var ansat som Handelsagent i Bristol, havde i Aaret 1495 ved en Underhandling med den danske Krone paa ny forskaffet Bristols Kjøbmænd Andeel i Handelen paa Island, hvilken Underhandlings heldige Udfald vandt ham Kong Henrik den Syvendes Tillid, der i Forening med Bristols og Londons Kjøbmandskab forsynede ham med Skibe til en Opdagelsesreise imod Nordvest, hvorom han gjorde Forslag. Det hedder ved denne Leilighed, at hans videnskabelige Indsigter og den heldige Fremgang, der havde kronet Genueseren Columbus's Foretagende, bragde ham paa den Mening, at der maatte være Land at opdage i Nordvest. Gjenstanden for Cabots Underhandling med den danske Regjering var Handelen paa Island, om hvilket Land og dets Forhold han altsaa maa i den Anledning have skaffet sig Underretning. Han har da sikkert faaet Kundskab om hine Præsters Reise, der har foranlediget ham til den Plan, hvis Udførelse lykkedes ham saa vel, at han i 1497 gjenfandt hint Land, hvis Gjenopdagelse saaledes med Føie kan tillægges hans videnskabelige Indsigter, nemlig hin historiske Kundskab, som Anledning. Hvad der synes at bestyrke denne Formodning, er det Navn, som tillagdes Øen, nemlig *Newfoundland*, Terra nova, der har en saa paafaldende Lighed med Udtrykket i den islandske Annalberetning. I andre Annaler nævnes Opdagelsen af DÓNEYJAR ved Aaret 1285. Disse Duunøer have vel været nogle af de i Nær-

heden af Newfoundland beliggende mindre Øer, hvor der findes en overordentlig Mængde Söfugle, mest *Anas Canadensis*.

EN REISE TIL MARKLAND I DET 14de AARHUNDREDE.

Forbindelsen med de americanske Lande var i Island i længere Tid afbrudt og ikke paaagtet. Det var ogsaa oprindeligt fra Grönland den var gaaet ud og var knyttet, og der har den höist sandsynlig vedligeholdt sig, uden at de sparsomme Efterretninger, som haves fra Grönland i de efter Landets Opdagelse fölgende Aarhundreder, have meddeelt noget desangaaende, til hvis Eriudring de Begivenheder, som ere fortalte og bevarede, ikke have frembudt nogen Anledning, da saadanne Reiser ikke have staaet i Beröring med dem. Dette, og at Forbindelsen endogsaa har vedvaret ind i det 14de Aarhundrede, bekræftes ved den vigtige Annal-Efterretning, som er den sidste vore Oldskrifter have bevaret os angaaende America, om en Reise til Markland, som paa et Skib med en Besætning af 17 Mand foretoges fra Grönland i Aaret 1347, formodentlig for at hente Bygningstømmer og andre Fornödenheder derfra. Paa Tilbagereisen fra Markland blev Skibet forslaaet ved Storm, og kom med Tab af Anker til Straumsfjord paa Islands Vesterland. Det skjönnes af denne i övrigt kun korte Beretning, der er optegnet af en Samtidig, 9 Aar efter Begivenheden, at Forbindelsen mellem Grönland og det egentlige America har været vedligeholdt endogsaa saa langt ned i Tiden, thi det hedder udtrykkelig om Skibet, at det havde faret til Markland (*hafði farit til Marklands, höfðu sótt til Marklands*), der saaledes nævnes som et endnu til den Tid bekjendt og befaret Land.

Efterat have gjort sig bekjendt med selve de autentiske Actstykker, som nu ere tilgængelige for alle, vil

enhver erkjende Visheden af den historiske Kjendsgjerning, at de gamle Nordboer i det 10de og 11te Aarhundrede have opdaget og befaret en stor Strækning af Nordamericas østlige Kystlande, og vil derhos ledes til den Overbeviisning, at Forbindelsen mellem Grönland og de egentlig americanske Lande ikke i de nærmest følgende Aarhundreder har været aldeles afbrudt. Hovedsagen er vis og uomtvistelig; derimod vil adskilligt af Fortællingernes Enkeltheder i disse, som i alle andre Oldskrifter, der endnu maatte være dunkelt, ved fortsatte Granskninger og yderligere Fortolkninger kunne nøiere oplyses. Det er ogsaa i den Henseende vigtigt at have selve Kildeskrifterne i det gamle Grundsprog udgivne, for at enhver kan ty til dem og selv overveie Fortolkningerne.

Der findes i Massachusetts og Rhode-Island, de Lande som vare Maalet for de gamle Nordboers tidligste Undersøgelses-Expeditioner, saa vidt skjönnes ikke ganske utydelige Spor af deres Ophold og Nedsættelse samme-steds. Desangaaende henviser jeg til de i *ANTIQUITATES AMERICANÆ* indeholdte Vink og til den her følgende Meddelelse.

BEMÆRKNINGER OM EN GAMMEL BYGNING I
NEWPORT PAA RHODE-ISLAND, NORDBOERNES
VIINLAND; VED C. C. RAFFN.

(Oplyst ved 7 Staalstik, Tab. III-IX).

VED de Undersøgelser, hvormed jeg i *ANTIQUITATES AMERICANÆ* har ledsaget min Udgave af de nordiske Kildeskrifter til Americas forcolumbiske Historie, har jeg søgt at paavise Beliggenheden af de Lande i America,

som Nordboerne i det 10de Aarhundrede opdagede, og af de i de gamle Beretninger navngivne Steder, hvor de færdes i de efter Opdagelsen nærmest følgende Tider. Beliggenheden af KJALARNES og FURBUSTRANDIR, ligesom af Nordboernes Viinland, holdes, saa vidt jeg har bemærket, ikke længere for tvivlsom. Men naar jeg har yttret det som en rimelig Formodning, at de gamle Nordboer ikke allene have nedsat sig i denne Egn, men ogsaa ere forblevne der bosiddende i et længere Tidsrum gjennem flere Generationer, har man fundet det vanskeligt at forene med denne Formodning den Omstændighed, at der i dette Land ikke er fundet nogen Bygning fra ældre Tider, og „ikke en Steen, som synes at være lagt paa en anden Steen efter den europæiske Kunsts Principer”. Uforklarligt finder man dette, eftersom det selvsamme Folk har i Grönland opført Bygninger, hvis Ruiner endnu i stort Antal vidne om det Folkeslag, som opførte dem. Herved maa man imidlertid bemærke, at Grönland er aldeles uden Skove og saaledes ganske blottet for Bygningstømmer. Oldskrifterne oplyse om, at Beboerne hentede Drivtømmer fra de nordlige Egne af Baffinsbugten, og, som det synes, ogsaa fra Lancaster-Sund. Dette vilde imidlertid kun lidet strække til. De maatte derfor tilføre dette Materiale dels fra Norge, dels ogsaa, som vi finde udtrykkelig optegnet, fra Viinland. Saa langveis fra hentede Grönlands europæiske Beboere i det 11te Aarhundrede deres Bygningstømmer. Deres nøiere Bekjendtskab med America lettede dem vel i de paafølgende Tider noget Anskaffelsen af dette Materiale, i det de kunde hente det fra nærmere beliggende Lande, saasom fra Markland, hvorom en Annalberetning af 1347 vidner. Imidlertid maatte denne Tilførsel, formedelst den store Besværlighed, hvormed den var forbunden, blive høist utilstrækkelig til selve Bygningers Opførelse, men forbeholdes allene An-

vendelse til deres indvendige Indretning. Bygningerne, saavel de offentlige som de private, opførtes derfor i Grönland af Steen, fordi Nödvendigheden paalagde Beboerne at anvende det Materiale, som var dem lettere tilgængeligt, om dets Bearbejdelse og Anvendelse end krævede et byrdefuldere Arbeide. Kirken i Kakortok er saaledes bygget af Stene fra de nær derved beliggende Klipper, der indeholde samme Steenart som de Stene, hvoraf Kirkens Mure bestaae. Denne Erfaring stadfæste ogsaa de övrige Ruiner i Grönland. I Island derimod, hvor Bygningstømmer var lettere at faae, ligesom her i selve Skandinavien, opførtes i ældre Tider de allerfleste Bygninger af Træ, og kun ganske faa af Steen, næsten ene kun Cathedralkirkerne og enkelte Borge. Træets Anvendelse isteden for Steen endogsaa til Opførelse af offentlige Bygninger har i mange Egne af Norden vedligeholdt sig lige til den seneste Tid, og endnu i vore Dage finde vi mangfoldige, om ikke de allerfleste, Landsbykirker i Norge byggede af Træ.

Den tidligste Nedsættelse i Viinland skete i det 11te Aarhundrede, da Træbygninger endnu vare langt almindeligere her i Norden end i de senere. Landet var rigt paa Bygningstømmer, som Nordboerne endogsaa udførte derfra til Grönland. Det er altsaa naturligt, at de have ogsaa i selve Viinland benyttet dette Materiale til deraf at opføre deres Vaaningshuse, hvilket Sagaerne ligeledes bekræfte, i det de udtrykkelig benævne de store Huse (*mikil hús*), som Leif og Thorfinn Karlsefne opførte, *búðir*, d. e. Træhuse. Træ er et let forgængeligt Stof, og Træbygningerne i Viinland maae forlængst være ödelagte, naar man antager at den europæiske Befolkning ikkun har vedligeholdt sig der ublandet i de første Aarhundreder efter Landets Opdagelse; og det vil saaledes lettelig skjønnes, at den Omstændighed, at ingen Lev-

ninger af Steenbygninger hidtil ere fundne i disse Egne, ikke kan bevise noget imod deres fordums Beboelse af en cultiveret europæisk Nation.

Imidlertid frembyder sig en Anledning til at kalde selve den Paastand i Tvivl, at der i vore Forfædres Viinland ikke skulde findes Levninger af Steenbygninger fra den forcolumbiske Tid. Ved en i Oldskrift-Selskabets Mémoires for 1836—1839 indført Meddelelse henleder Dr. Webb vor Opmærksomhed paa en Gjenstand, der vistnok har fuldt Krav paa en nøiagtigere Undersøgelse. I Newport By, nær ved den sydlige Spidse af Öen Rhode-Island, staae Ruinerne af en Bygning, der har et Oldtids Præg (*a structure bearing an antique appearance*), bekjendt for Indbyggerne og de talrige Fremmede, som i Sommertiden samle sig der fra de forskjellige Dele af Unionen, for at nyde den rene Luft og de fortræffelige Søbade, under den almindelige Benævnelse af den gamle Steenmølle. Denne Bygning er beliggende paa den vestlige Side nær Spidsen af den Höi, paa hvilken den övre Deel af Staden er bygget, og den er anlagt saaledes, at den frembyder Udsigt til den mod Vesten beliggende ypperlige Havn. Den har i lang Tid været en Gjenstand for Beskuernes Forundring, og opvakt hos alle dem, der besøgte Stedet, Lyst til at kjende dens Ophav. Den har givet Anledning til mange Conjecturer baade af Lærde og Lægmand, men disse have dog ikke ledet til nogen tilfredsstillende Afgjørelse; den er forbleven tilhyllet af et Hemmeligheds Slør (*shrouded with mystery*), og det eneste Svar, der kan erholdes paa Spørgsmaal; som man henvender selv til de ældste af Indbyggerne, er, at den, saalænge Folk kan mindes, er bleven benævnt den gamle Steenmølle. Hele dens Bygningsmaade og Beskaffenhed gjøre, som mange formene, det Antagende meget tvivlsomt, at den skulde være opført til en Mølle, endskjönt

det ikke er utroligt at den kan engang have været benyttet som en saadan. Ingen lignende i ældre eller nyere Tider til hvilkensomhelst Bestemmelse opført Bygning findes i Omegnen, og ikke, som Meddeleeren har Grund til at troe, i nogen anden Del af Landet.

De os af Dr. Webb tilsendte fire Tegninger af denne Bygning ere nøiagtige i alle væsentlige Henseender, og ere tagne af Architecten F. Catherwood, som er fortrolig med Oldtidens Levninger, idet han har tilbragt mange Aar paa Vandringer blandt Östens Ruiner og paa at foretage Undersøgelser i det Hellige Land. Imidlertid maa det bemærkes, at Ruinen er endnu mere beskadiget (*dilapidated*) end det sees paa Tegningerne, der bleve sendte som Skizzer, uden at være fuldstændig udførte. Den første Tegning (Tab. III) er et Prospect af Ruinen, seet udenfra, og giver os en rigtig Idee om den, saaledes som den nu er; den anden (Tab. IV) er en Afbildning af dens Indre, den tredje og fjerde (Tab. V) et Gjennemsnit og en Grundplan af Bygningen, hvilke begge grunde sig paa virkelige Maal og ere udførte efter den vedßiede Scala af engelske Fod. Her betegner A et Ildsted (*fire place*) B,B Fordybninger eller Skabe i Muren, C Gjennemsnit af et Vindue (der ere tre saadanne), D,D Huulheder oven over Söilerne, i hvilke Enderne af Bjelker, hvorpaa et Gulv har været anbragt, antages at have hvilet. Disse formenes med Grund at være Forandringer, som ere foretagne ved Bygningen, der en Tid har været anvendt som Hömagazin og tidligere, som ovenfor bemærket, formodentlig til en Veirmölle. Pladsen neden til, som omgives af Söilerne, synes at have været ladt aldeles aaben, og der synes ikke at have været nogen Vold, Grav eller Indhegning omkring Bygningen. For at bevare Ruinen for Overlast, har man nu opført et Stakitværk om den.

Bygningen er opført af utilhuggen Graavakke (*gray-wacke*), som findes der i Overflødighed, Stenene lagte ovenpaa hinanden og fast sammenslåede med en af Sand og Gruus opfyldt Kalk, der maa have været af en udmærket Beskaffenhed, eftersom den er bleven næsten ligesaa haard som selve Stenen. Det synes som om Muurværket engang har været tildeels eller ganske bedækket med en Kalk af en lignende Beskaffenhed. Bygningen, som er opført paa Buer, der hvile paa 8 Söiler, har nu en Höide af henimod 24 Fod dansk Maal, men det er at antage at den oprindelig har været noget höiere. Dens ydre Diameter er omtrent 22' 4", dens indre 18 Fod. Grundvolden strækker sig under Söilerne til en Dybde af mellem 4 og 5 Fod fra Jordens Overflade. Der staaer nu intet tilbage uden de blotte Mure, hverken Tag eller nogen Deel af den indre Indretning.

Efter Americas Gjenopdagelse blev Staten Rhode-Island först atter bebygget af Europæere i Aaret 1636, og to Aar efter, altsaa 1638. Öen Rhode-Island, först dens nordre Deel og siden dens sydlige, altsaa Newport. Bygningen, som vi her have for os, omtales første Gang i Gouverneuren Benedict Arnolds Testament af 1678, altsaa 40 Aar efter Stedets første Gjenbeboelse af Europære i eftercolumbiske Tider, og den kaldes deri hans Steen-Veirmölle, rimeligviis fordi Bygningen har været givet denne Anvendelse ved at anbringe ovenpaa den nedre Structur en Træbygning lig den paa vore nuværende Veirmöller. Blandt Newports første Bebyggere var Peter Easton, som havde den Skik at optegne mærkelige Begivenheder og Forhandlinger i Colonien. Under 1663 anmærker han: „Dette Aar byggede vi den første Veirmölle". Da han ikke omstændeligere omtaler denne Sag, er det efter Dr. Webbs Formening indlysende, at den Veirmölle, som han sigter til, har været blot en temporair Bygning og ikke Steenstructuren.

„Hvis denne derfor”, saa tilføier han i sit Brev, „oprindelig har været en Veirmølle, maa den være opført i en senere Tid. Dersom denne Bygning har staaet her, da Newport først blev anlagt af de Engelske, er det vist nok besynderligt, at en Mand som Peter Easton ikke har omtalt den; men paa den anden Side, hvis den er opført senere, men dog i Coloniens første Tider, som den i dette Tilfælde maa have været, er det ikke mindre besynderligt, naar man seer hen til de Stridigheder, som da herskede mellem denne og Nabo-Colonierne, at Opførelsen af en Bygning af en saa særegen Architectur ikke skulde have tiltrukket sig Opmærksomheden, opvakt Forundring og foranlediget Bemærkninger af een eller anden af Datidens Skribenter. Vi maae betragte Sagen som vi ville, Vanskøligheder ville dog møde os. Den har maaskee optaget mere af min Tid og af Deres Opmærksomhed end den fortjener; det var imidlertid naturligt, at jeg gav Dem Efterretning om den, da jeg troede at kunne antage, dersom der var nogen Lighed mellem denne Bygning og nogen i det nordlige Europa, der er opført i de Tider, da Nordboerne foretog deres Reiser hid, De da lettelig vilde bemærke den”. Saaledes udtrykker sig herom vor americanske Medarbejder. Det staaer nu til os at anstille Sammenligning.

Vi kunne i denne Structur ikke miskjende den Stii, hvori de ældre Steenbygninger her i Norden ere opførte, den Stii som tilhører den romanske eller forgothiske Bygningskunst, som især fra Carl den Stores Tider udbredte sig fra Italien over hele det vestlige og nordlige Europa, hvor den forblev fremherskende lige til Slutningen af det 12te Aarhundrede, den Stii som nogle Forfattere efter eet af dens characteristiske Kjendemerker have kaldt Rundbuestilen. Der er paa den gamle Bygning i Newport ingen Ornamente tilbage, som maaskee vilde have

veiledet til at bestemme dens Tidsalder noget nøiere. At der aldeles intet Spor findes af den spidse Bue eller Tilnærmelse til den, henviser snarere til en noget ældre end til en yngre Periode. Characteristiske ere de lave Colonner, hvorpaa det øvre Muurværk hviler. De ere føre saavel i Forhold til deres indbyrdes Afstand, som til deres Höide. Sülernes Afstand er omtrent lig $1\frac{1}{2}$ af deres Diameter, og med Fod- og Hovedstykke holde de kun lidet mere end tre af Skaftets Gjennemsnit i Höiden. Ogsaa denne Betragtning viser os tilbage i Tiden. Imidlertid för man af de tilstedeværende Kjendemerker neppe slutte videre, end hvad jeg tænker at Kjendere af nordisk Architectur ville bifalde, AT DENNE BYGNING BRSTEMT ER OPFÖRT IKKE SILDIGERE END I DET 12te AARHUNDERDE. Dette gjelder imidlertid kun om den oprindelige Bygning, og ikke om de ved denne senere foretagne Forandringer, thi adskillige saadanne ere umiskjendelige ved Bygningens övre Deel, foranledigede rimeligviis ved dens Indretning i nyere Tider til anden Anvendelse, navnlig, ligesom ovenfor bemærket, til derpaa at anbringe en Veirmölle og senere til Hömagazin. Fra disse eftercolumbiske Tider hidröre da rimeligviis Vinduerne, Ildstedet og de over Sülernerne anbragte Huller. Bygningen har staaet der uændset af Newports tidligste Bebyggere, der ikke havde nogen Sands for antiquariske Forskninger eller Mindesmærker fra Fortiden. De have vel tænkt sig den opfört af Colonister, der födligere havde været paa dette Sted, maaskee faa Aar för dem, men ikke gjort sig nogen Forestilling om dens Ælde og Mærkværdighed, hvorom de ikke havde Begreb. Efterat den förste Veirmölle var opfört 1663 og flere derefter i de paafölgende Aar, er Eieren af Ruinen falden paa at give den Anvendelse til en saadan, hvortil baade dens Beskaffenhed og dens Beliggenhed gjorde den skikket.

Den oldnordiske Kunsthistorie er, i Særdeleshed forsaavidt Architecturen betræffer, endnu meget lidet bearbejdet. Ogsaa ere kun faa Bygninger fra det 11te og 12te Aarhundrede nu tilbage i en saadan Stand at man kan fatte den oprindelige Bygningsstil. Disse fortjene imidlertid ved Afbildninger og Beskrivelser at gjøres tilgængelige for et større Antal af Granskere, og Oldskrift-Selskabet har paatænkt at ville bidrage til nogle af vore mærkeligere architectoniske Mindesmærkers Oplysning, til hvilket Foretagendes Fremme een af vore dygtigste Kunsthistorikere har lovet sin Bistand.

Idet jeg henviser til de udførligere Beskrivelser i Annalerne, indskrænker jeg mig her til at fremstille, til Sammenligning med den gamle Bygning i Newport, tre Bygninger her i Danmark fra hin ældre Tidsalder.

VESTERVIG KIRKE I JYLLAND ved den vestlige Vig af Liimfjorden. Denne Kirke, Ecclesia Sti Theodgari, hørte oprindeligt til det her liggende Augustiner Kloster, der stiftedes ved Aaret 1110 til Ære for St. Thöger (St. Theodgarus), der levede i det 11te Aarhundrede, skal være født i Thüringen, drog derfra først til England, hvorfra han kom til Norge og blev Kong Olaf den Helliges Capellan, men kom efter denne Konges Fald 1030 til Danmark. Kirken fuldførtes først henimod Aarhundredets Slutning (1197). Den er en Langbygning, og af dens Hovedskibs Sidemure, fremstilles her den ene (Tab. VI, efter Professor Höyens Tegning), for at vise Architecturens Overeensstemmelse, navnlig i Henseende til de lavstammede Söiler, med den Bygning vi her omhandle.

CRYPTAEN I VIBORG (Tab. VII) under den derværende Domkirke, tidligere benævnt Ecclesia cathedralis beatæ Mariæ virginis. Denne Kirke skal oprindeligt være bygget i det 11te Aarhundrede under Kong Knud den Stores eller hans nærmeste Efterfølgeres Regering, men den blev,

da den fandtes for liden, under Kong Nicolaus's Regjering, omtrent 1128, langt større fra Grunden af ombyggt, dog fuldførtes den først ved Aaret 1169. Imidlertid kan man med temmelig Sikkerhed henføre Cryptaen til Begyndelsen af det 12te Aarhundrede, ligesom den under Domkirken i Lund, med hvilken den har en saa stor Lighed.

BJÆRNEDÉ KIRKE VED Sorö, først opført omtrent i Midten af det 12te Aarhundrede af Ebbe, en Sön af Skjalm Hvide og Broder til Erkebiskop Absalons Fader Asker Ryg, og ombyggt af Steen af Ebbes Sön Sune, den af Knytlinga Saga bekjendte Helt, der paa Toget til Rygen 1168 sendtes af Kong Valdemar den Første ind i Borgen Arkona, for at nedhugge Svantevits Gudebillede. Denne Rundbygning er, som Architecturen ogsaa udviser (jfr. Tab. VIII) fra en noget senere Tid. Her i Danmark findes endnu flere Rundbygninger fra hin ældre Periode; af disse bør nævnes Thorsager Kirke i Jylland, der efter Beskrivelsen har Lighed med Bjærnedé og fire paa Bornholm, nemlig St. Laurentii, St. Nicolai, St. Olai og Alle Helgens eller Nykirke, af hvilke den førstnævnte, som nu kaldes Öster-Larskirke, maaskee fortjener størst Opmærksomhed formedelst en i samme værende indre Rundbygning.

Hvortil har den forcolumbiske Bygning i Newport oprindelig været bestemt? er et Spørgsmaal man ved den første Beskuelse gjør sig. At den har været opført med den Hovedbestemmelse, at tjene som et Vagttaarn, som Dr. Webb har tænkt paa, tør jeg ikke antage, endskjönt det vel kan være rimeligt at den tillige kan være benyttet til derfra at have Udsigt over det tilgrændsende Farvand. Derimod er jeg mere tilbøielig til at formene, at den har haft en hellig Bestemmelse.

I GRÖNLAND findes endnu Ruiner af *flere Rundbygninger* i Nærheden af Kirkerne. En saadan, hvis Diameter er omtrent 26 Fod, ligger i en Afstand af 300

Fod østen for den store Kirke i Igalikko, en anden, af 44 Fods Diameter, 440 Fod østen for Kirken i Kakortok, en tredje, 32 Fod i Gjennemsnit, blandt Ruinerne af 16 Bygninger ved Iglorsoit i Sermelik-Fjorden, der ligge paa en Plads af omtrent 600 Fods Længde, men ere nu aldeles nedstyrtede og overvoxede, saa at de aldeles ikke lade sig bestemme med Sikkerhed. Den kjendeligste er den cirkelrunde Bygning, som ligger i Terrainets sydøstlige Ende. Tæt udenfor denne er en Ruin af 20 Fods Længde og 16 Fods Brede saa nær, at det er vanskeligt at afgjøre, om den har staaet i Forbindelse med den. Disse Rundbygninger have høist rimelig været *Baptisterier*. Det var, som bekjendt, Brug i ældre Tider at opføre til Baptisterier særegne Bygninger udenfor, men dog nær ved Kirkerne, eftersom man antog at Mennesket først ved Daaben indviedes til at komme i den hellige Kirke. Som et særskilt Baptisterium kan nævnes det Constantinske ved den lateranske Basilica i Rom, og saadanne findes ligeledes i andre af Italiens betydeligste Byer, saasom i Florens, Ravenna, Parma, Pisa.

Blandt Ruinerne af MELLIFONT ABBEDI i Greviskabet Louth i Irland findes, tæt ved St. Bernhards Capel, en ottkantet Bygning i romansk Stil fra det 12te Aarhundrede, opført høist rimelig ved Abbediets første Stiftelse i Aaret 1141 af Donough M'Corvoill, eller O'Carriol, Fyrste af Oirgiallach, det nærværende Oriel, ved Munke, tildeels Irlændere, der af St. Bernhard vare sendte over fra Klosteret Clairvaux i Champagne. Af denne Bygning meddeles her en Afbildning (Tab. IX efter Louthiana by Thomas Wright, London 1758). Gjennem enhver af dens otte Sider gaaer en rundbuget Døraabning og Yderhjørnerne dannes af Pilastre, paa hvilke hele Bygningen hviler. Ornamenterne vare alle, saavel udvendig som indvendig, af blaa Marmor, og da den var i sin oprindelige Stand,

maa det have været en Pragtbygning i sit Slags. Den ansees, som det synes med Grund, af de irske Antiquarer for at have været et Baptisterium.

Den forcolumbiske Bygning i Newport har en saa stor Lighed og Overeensstemmelse med denne ottekantede, at det maa ansees for meget rimeligt, at den har haft en lignende christelig Bestemmelse, og har mulig hørt til en Kirke eller et Kloster, som de gamle Nordboer have opført i Viinland. Her i Norden bleve ved Reformationens Indførelse Klosterne nedlagde og Bygningerne for det meste nedbrudte eller omdannede. Vi ere saaledes ikke i Stand til hos os at fremvise en lignende Bygning. Af tilhugne Stene at slutte, som oprindelig have siddet i en af de til det ovenfor omtalte Vestervig Kloster hørende, nu nedrevne, Bygninger, maa man antage at denne har været ottekantet, sandsynligviis et til Klosteret hørende Baptisterium lig det ved Mellifont Abbedi. Disse Stene ere nu anvendte til en Bröndindhegning, som man, for at kunne benytte dem uden videre Tildannelse, har maattet give en octagonal Form.

Den Forestilling, jeg af det 12te Aarhundredes sparsomme Efterretninger har opfattet om Forholdet med Hensyn til America til den Tid, vil jeg her fremsætte, i det jeg maa overlade til den heldigere Fremtid, i hvilken sikkert flere Oplysninger ville bringes for Dagen, nøiere at opklare, berigtige eller stadfæste hvad jeg, ikkun ledet af de for Haanden værende svage Vink, troer at kunne skimte.

Grönlands Befolkning var ved dette Aarhundredes Begyndelse betydelig tiltaget, Kirker vare opførte i mange Fjorde saavel i Östbygden som ogsaa i Vestbygden, Colonier vare anlagte i Viinland, som ved sit mildere Clima og sine rigere Næringskilder havde draget mange til sig, rimeligviis ogsaa i Markland. Uafhængighedsfølelsen

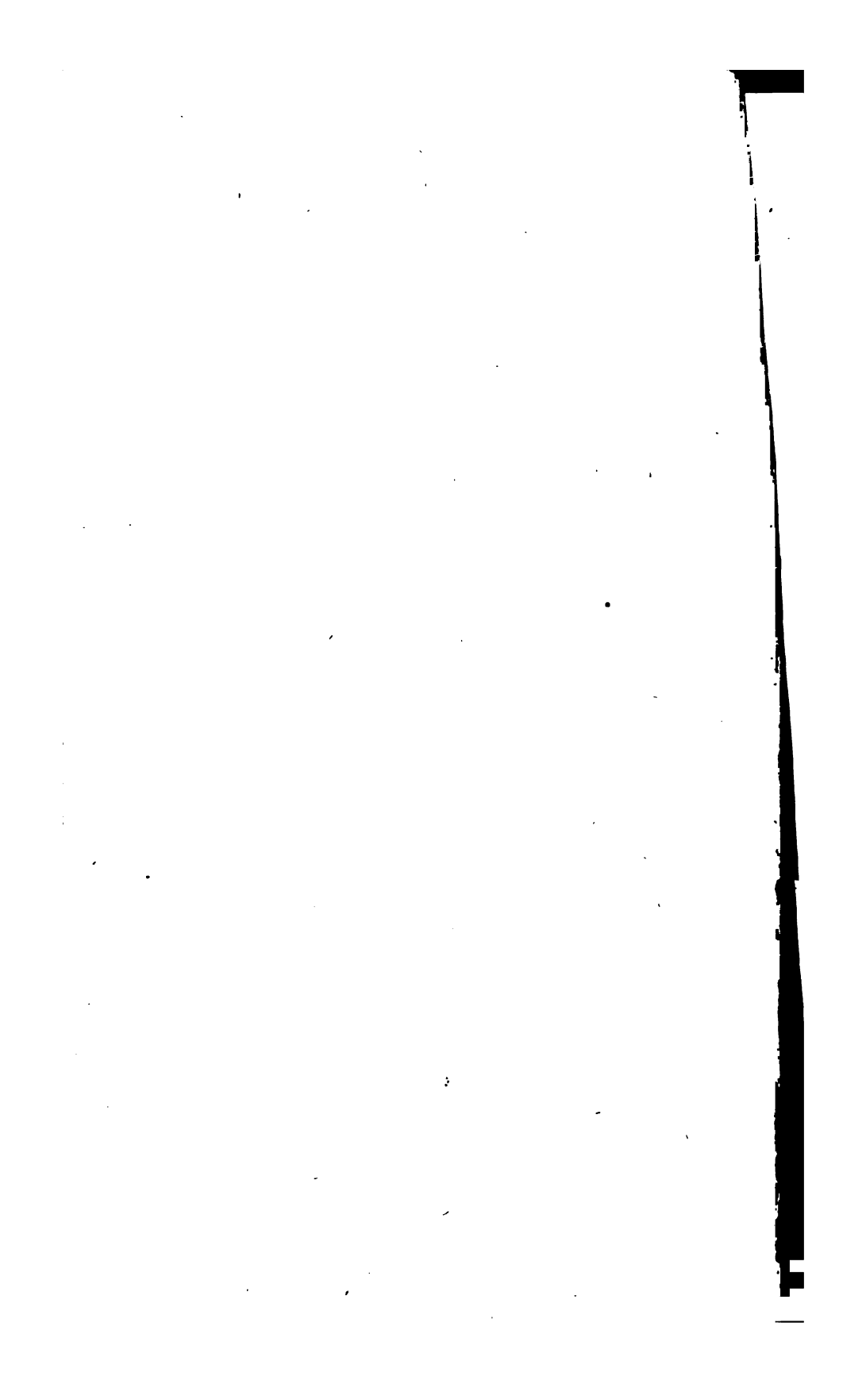
hos det djerve og frisindede Folk, Bygdernes afsondrede Beliggenhed i saa mange, tildeels fjernt fra hinanden beliggende Fjorde, hvori Seiladsen en stor Deel af Aaret var besværlig, Vanskeligheden, ja vel endogsaa Umuligheden for nogen af Islands Biskopper at have Tilsyn med Folkets kirkelige Anliggender, alt dette tilsammen opvakte det Önske hos Grönlands Beboere, at Landet maatte faae sin egen Biskop. De have da i den Anledning henvendt sig til Gissur Isleifsön, tidligere Biskop over hele Island, men nu, siden 1106, da en særskilt Biskop beskikkedes til Holum, allene Biskop til Skalholt. Rimeligviis efter fælles Overlæg med Sæmund Frode paa Odde, med Thorlak Runolfsön og andre Gissurs Fortrolige, er nu Erik Goupsön bleven udseet til foreløbigen at varetage en Biskops Functioner paa Grönland, en Mand af anseet Slægt, nedstammende gjennem den christne Landnamsmand Örlyg paa Esiuberg fra Sogns gamle Herser i Norge og gjennem Goden Grimkel paa Blaaskov fra dennes Fader Björn Gullbere paa Gullberestad, som i Landnamstiden tog den søndre Reikedal i Besiddelse. Sandsynligviis har Erik, hvis Slægt boede paa Sönderlandet i Nærheden af Odde, i sin Ungdom besøgt den Skole, som Sæmund Sigfussön efter sin Hjemkomst fra Frankrig der havde aabnet. Efterat være overdragen det biskoppelige Hverv, men uden endnu at være af Pave eller Erkebiskop formelig beskikket og indviet, er da Erik i Aaret 1112 eller 1113 (i Henhold til flere Annalers Beretning) reist over til Grönland. Der har han under Navn af Biskop fungeret som Kirkevisitor i adskillige Aar, og er ved indløbne Efterretninger fra Viinland om Kirkens betrængte Tilstand i dette fra Moderlandet saa fjernt beliggende Land foranlediget til den Beslutning at reise did, for at bestyrke sine der bosiddende Landsmænd til Vedholdenhed i Troen, og omvende dem som endnu vare

Hedninge. Han er da reist tilbage til Island senest i Aaret 1120. Da havde Thorlak Runolfsön to Aar forud bestaget Skalhólts Bispestol. Til denne værdige Prælat, hans Jevnaldrende og maaskee fordums Medstuderende, har han da henvendt sig, til Dattersönnen af den i America i Aaret 1008 fødte Snorre Thorfinsön, som selv har bevaret og sikkert nedskrevet de dyrebare Efterretninger vi have om hans Oldeforældres Thorfinn Karlsefnes og Gudrids Reiser. Bestyrket i sin Beslutning at drage til Viinland ved hans Raad, og forsynet med Anbefalingsbrev fra ham, er han da reist til Danmark, og er i Begyndelsen af Aaret 1121 af Erkebiskop Adser i Lund blevén indviet til sit hellige Kald. Enten har han da umiddelbar fra Danmark begivet sig til Viinland, eller, som vel er rimeligere, er i Foraaret reist tilbage til Island, for den samme Sommer med flere Præster og Nybyggere at drage til sin nye Bestemmelse. Som indviet Biskop til Grönland, vilde han begynde sin Function med at varetage den derfra udgaaede Colonies kirkelige Anliggender, og det har maaskee oprindelig været hans Agt, naar han havde faaet dem befæstede, at vende tilbage til Grönland. Efterat være ankommen til Viinland, har han imidlertid besluttet sig til at tage der fast Sæde.

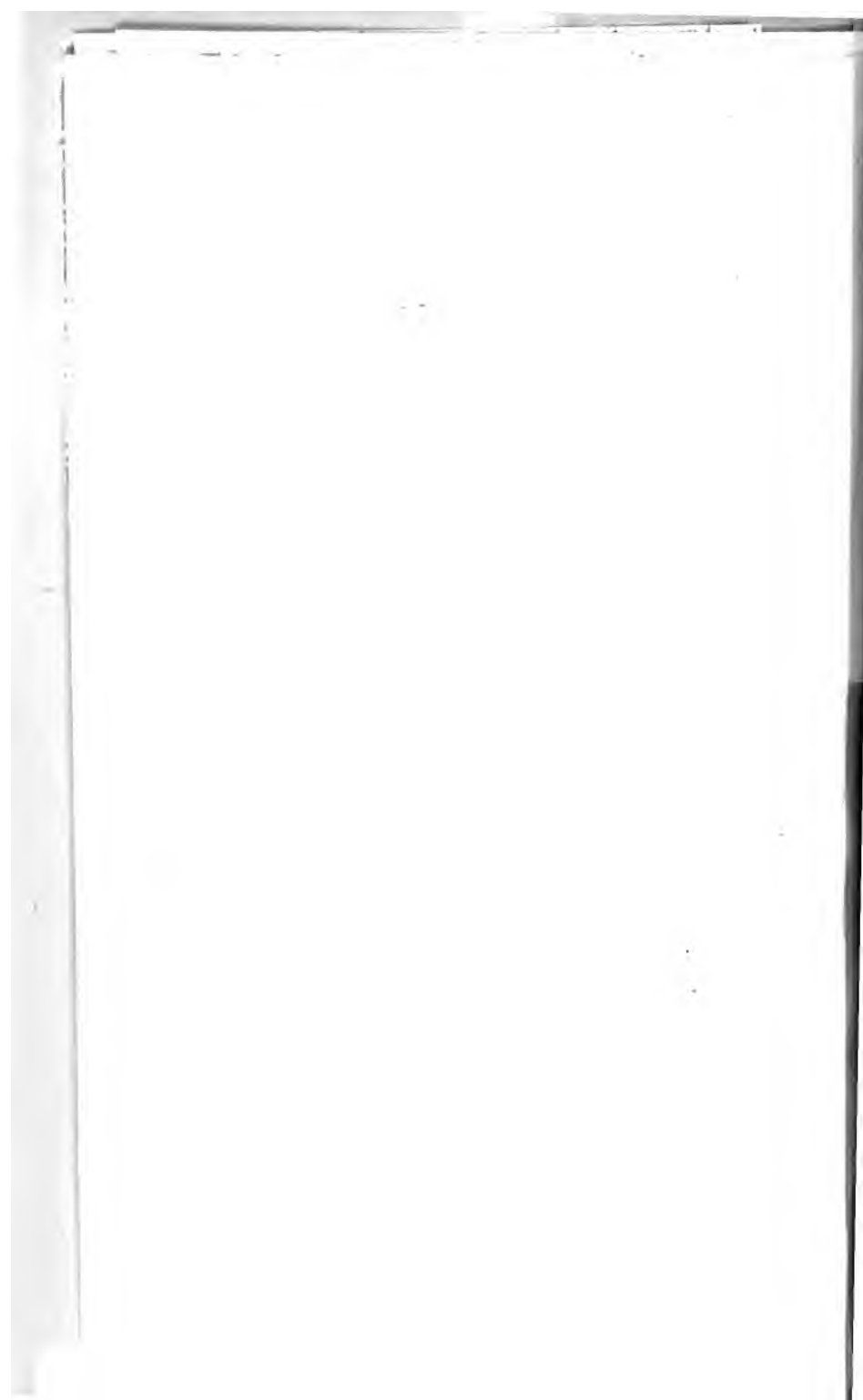
En Efterretning om Biskop Eriks Ankomst til Viinland og om hans Afkald paa Bispestolen i Gardar kan allerede i 1122 være indlöben til Grönland. Dette Land var saaledes igjen uden Biskop. Een af Landets anseeteste Mænd til den Tid var Sokke Thorersön, der, ligesom Erik den Röde, fra hvem han rimeligviis nedstammede, boede paa Brattelid i Eriksfjorden. Denne Mand lod da, i Aaret 1123, Folket sammenkalde til et almindeligt Thing, hvor han tilkjendegav sit Raad og Önske, at Landet ikke skulde være længere uden Biskop (*at landit væri eigi lengr biskupslaust*), men en fast

Bispestol skulde oprettes. Da dette var vedtaget, bød han sin Søn Einar at reise i dette Erende til Norge, hvor den Gang Sigurd Jorsalefarer var Konge. Til ham drog Einar og udbad sig hans Bistand. Kongen formaaede nu en god Klerk, ved Navn Arnald, til at paatage sig dette besværlige Embede, sendte ham til Danmark, hvor han i Aaret 1124 blev viet af Erkebiskop Adser i Lund. Med Einar reiste Arnald nu først tilbage til Norge og derfra i 1125 til Island, hvor han tilbragde den paafølgende Vinter som Gjest hos Sæmund Frode paa Odde, der, saasomt han spurgte hans Ankomst til Holtavatsos, var reist did, for at indbyde ham til sig. Efterat have i 1126 besøgt Islands Althing, reiste han samme Aar med Einar til Grönland, hvor han da som Biskop tog sit Sæde i Gardar (*biskup setti stól sinn i Görðum, ok ræðst þungat til*). Fra den Tid havde Grönland faste Biskopper.

I forskjellige Udtryk, saa at den ene skjønnes ikke at have udskrevet den anden, meddele de fortrinligste Annalcodices Efterretningen om Biskop Eriks Reise til Viinland (see Ant. Amer. p. 261-262); men om hans Foretagender i Viinland meddele de hidtil bekjendte Oldskrifter intet. Vi maae derfor overlade til fremtidige Undersøgelser og Efterforskninger, om der skal skimtes tydeligere Lyglimt i denne mørke Deel af Americas Historie. Muligen ville de lede til en bestemtere Afgjørelse, om den gamle Tholus i Newport, hvis Opførelse forekommer at være samtidig med Biskop Eriks Levealder, har hørt til en nordisk Kirke eller et nordisk Kloster, hvor afvexlende med latinske Messer den gamle danske Tunge har lydt for syv Aarhundreder siden.

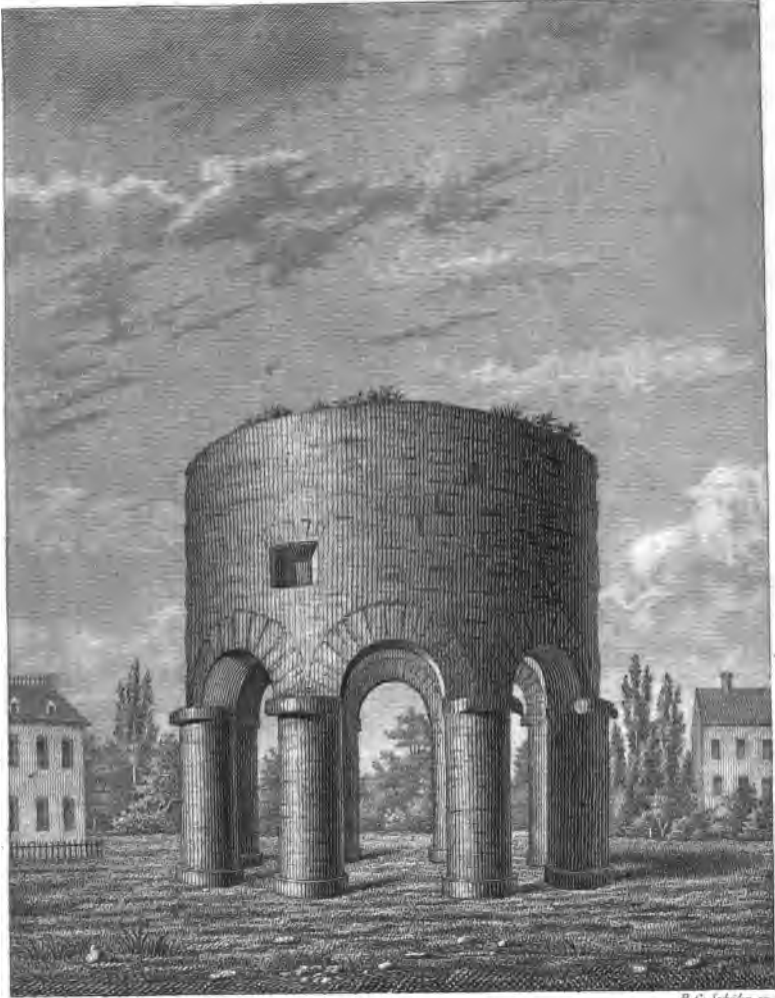

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY

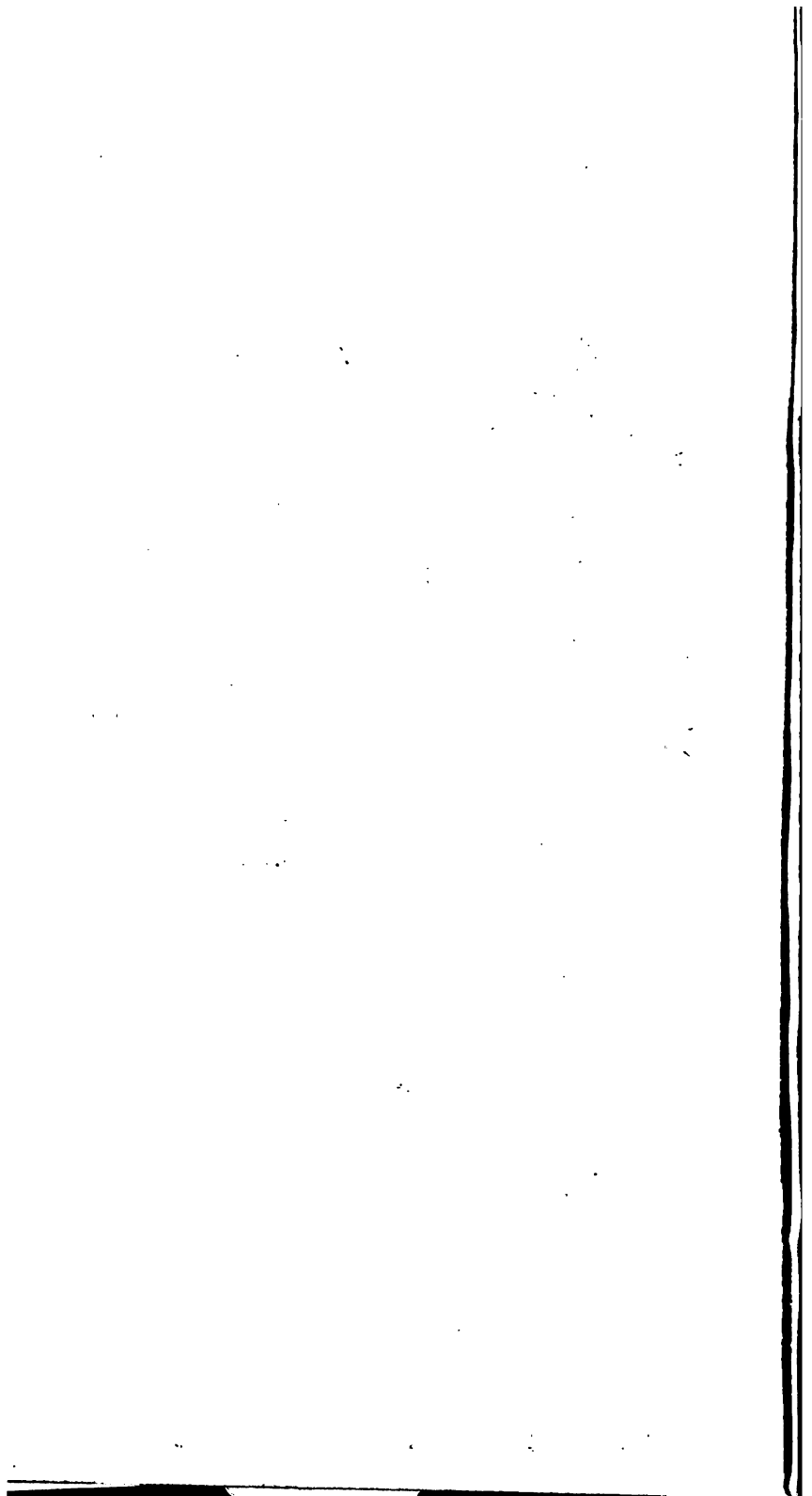
Tab. III.

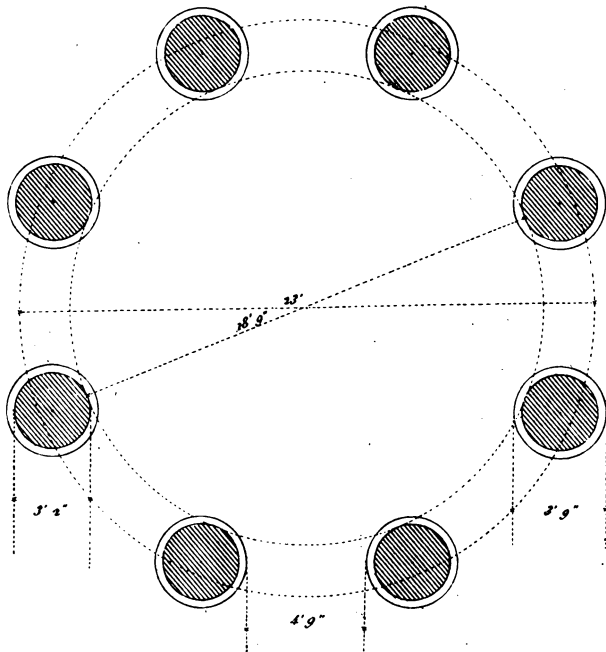
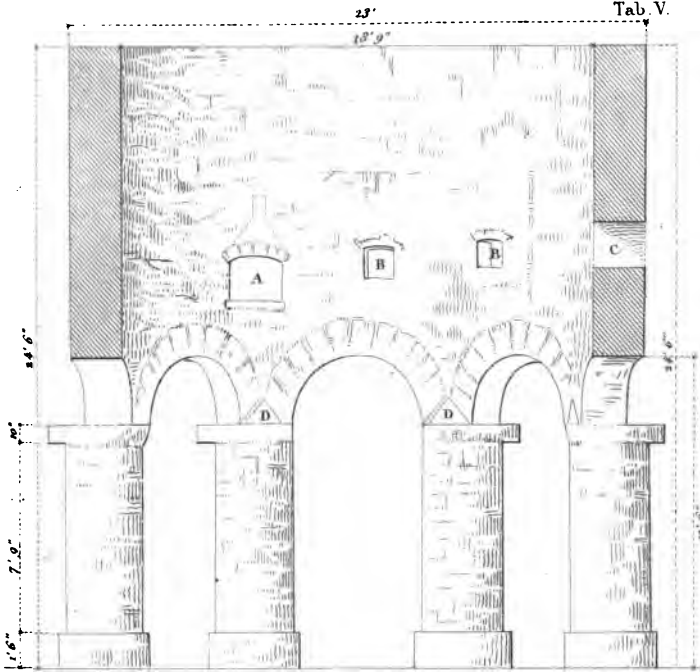
ANCIENT STRUCTURE IN NEWPORT, RHODE-ISLAND.

ANCIENT STRUCTURE IN NEWPORT, RHODE-ISLAND,
THE VINLAND OF THE SCANDINAVIANS.

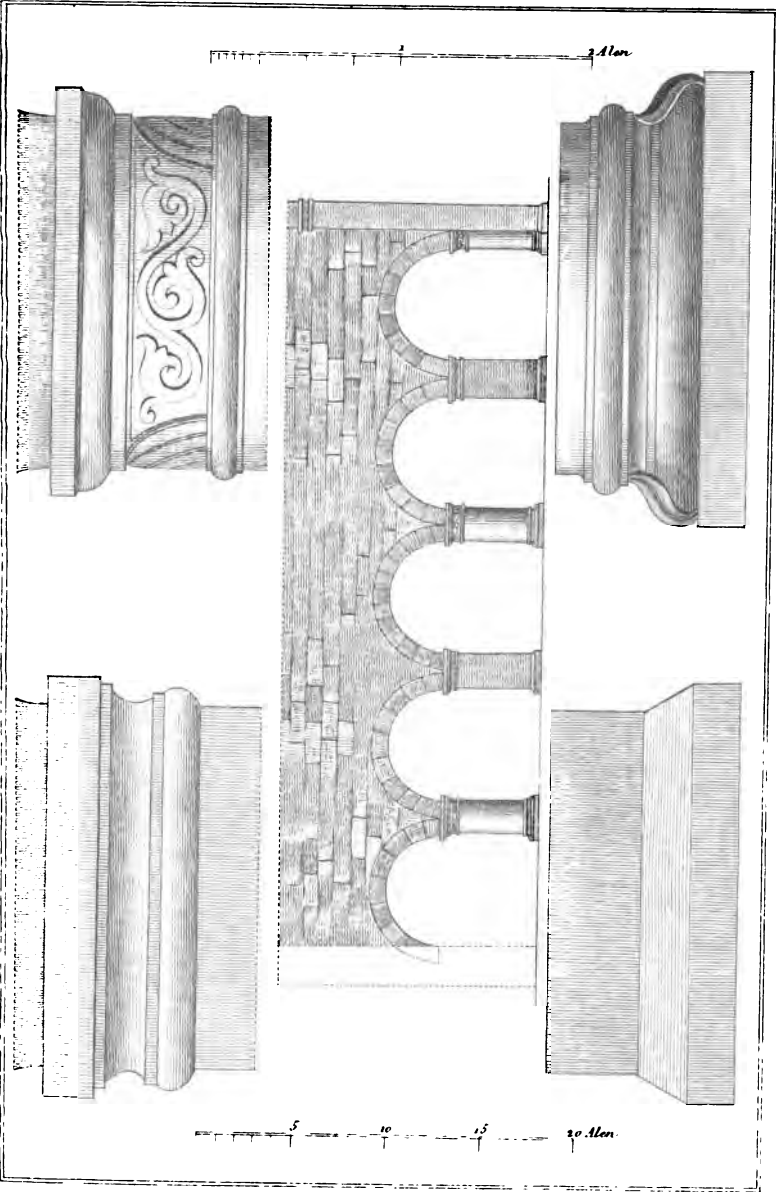

Tab. V.

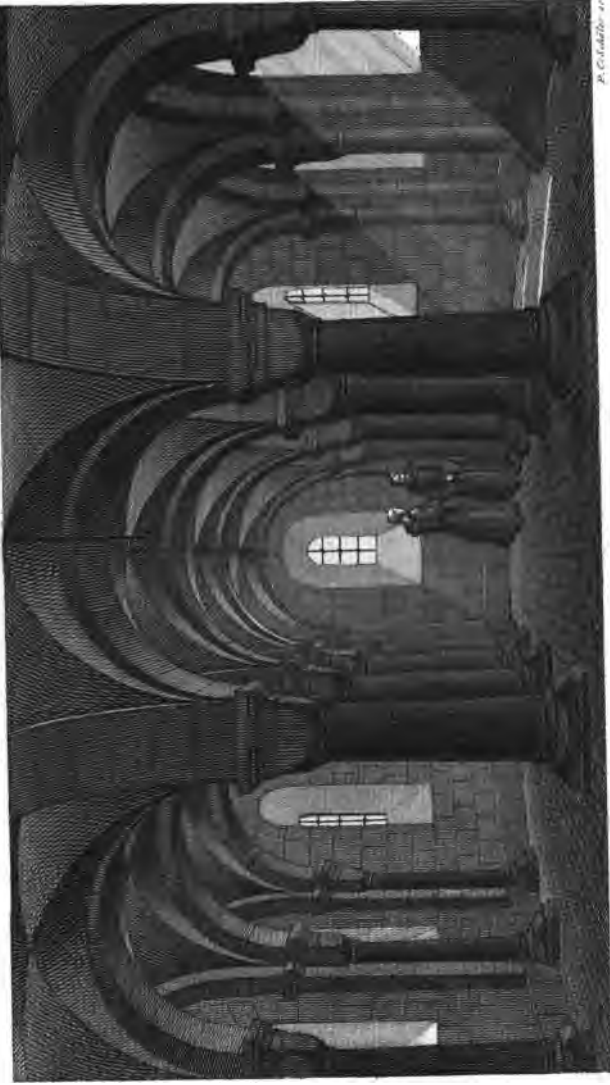
Tab. VI

AF VESTERBYG KIRKE I JYLLAND.

Tab. VII

J. Colclough sculp.

T. H. Colclough del.

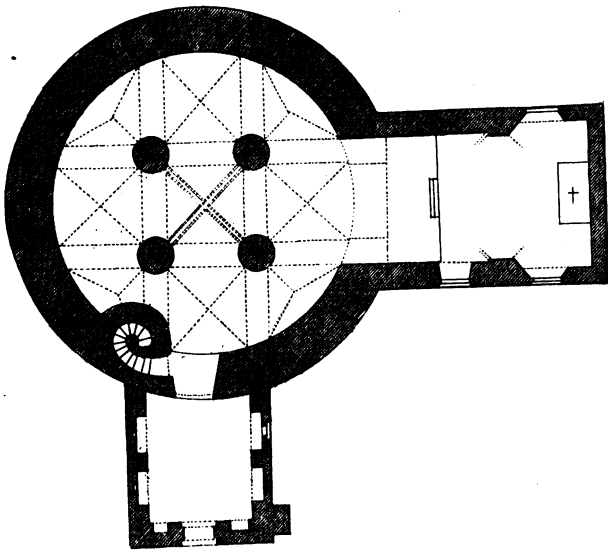
VIEOR & CRYPTA.

The first part of the report is a general introduction to the subject of the study. It discusses the importance of the research and the objectives of the study. The second part of the report is a detailed description of the methods used in the study. This includes a description of the study design, the subjects of the study, and the procedures used to collect and analyze the data. The third part of the report is a presentation of the results of the study. This includes a description of the data and a discussion of the findings. The fourth part of the report is a conclusion and a discussion of the implications of the findings.

The following table provides a summary of the key findings of the study.

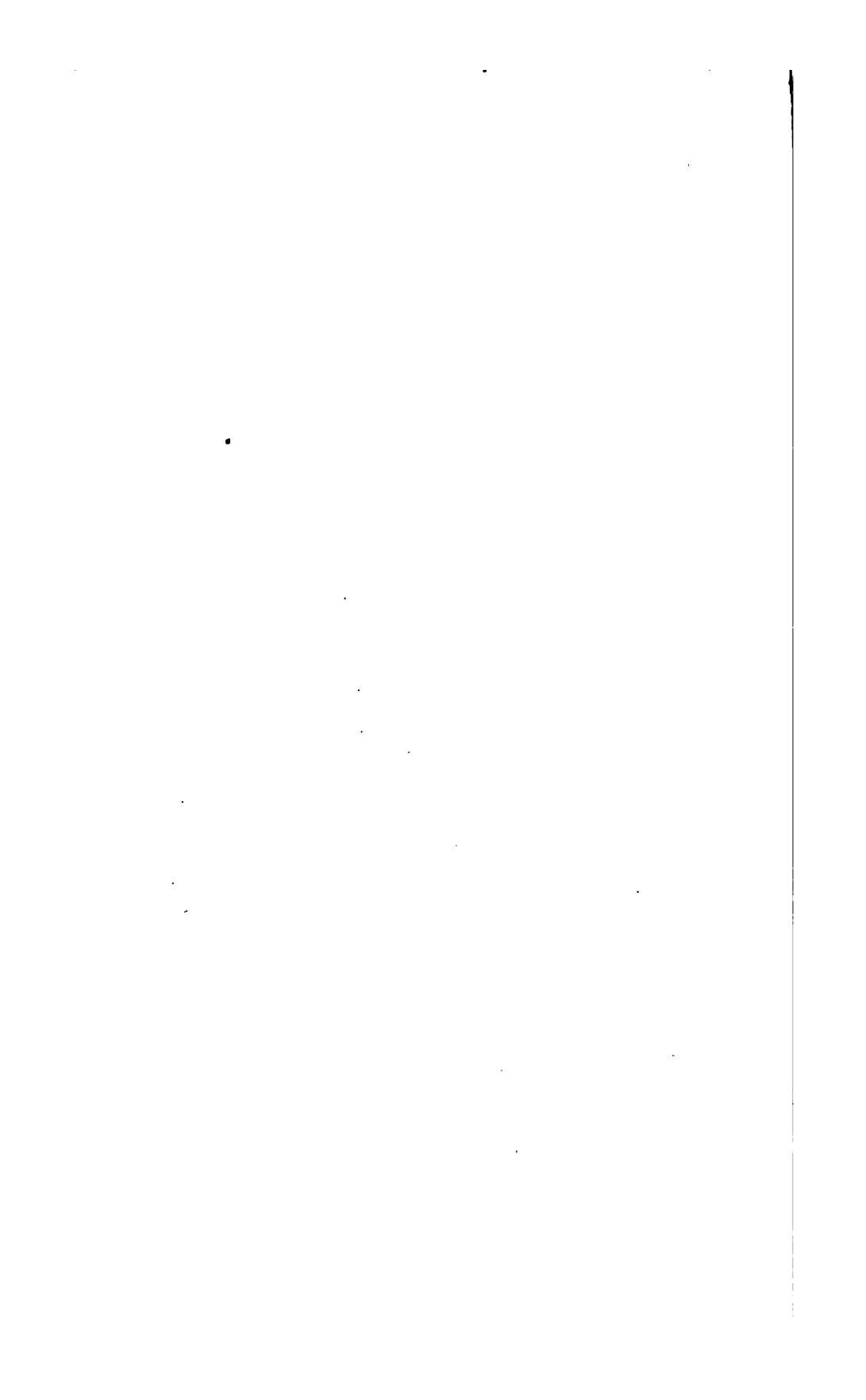
Category	Value
Mean Value	12.5
Standard Deviation	3.2
Minimum Value	5.0
Maximum Value	20.0

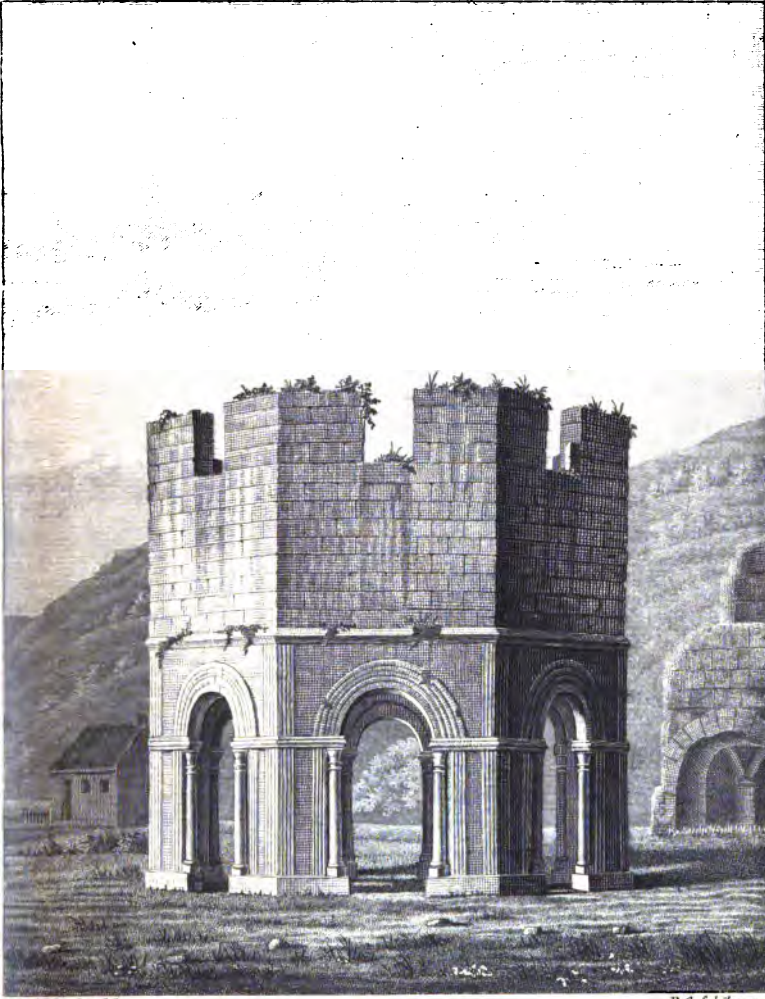
The results of the study indicate that there is a significant relationship between the variables of interest. The findings suggest that the intervention has a positive effect on the outcome variable.

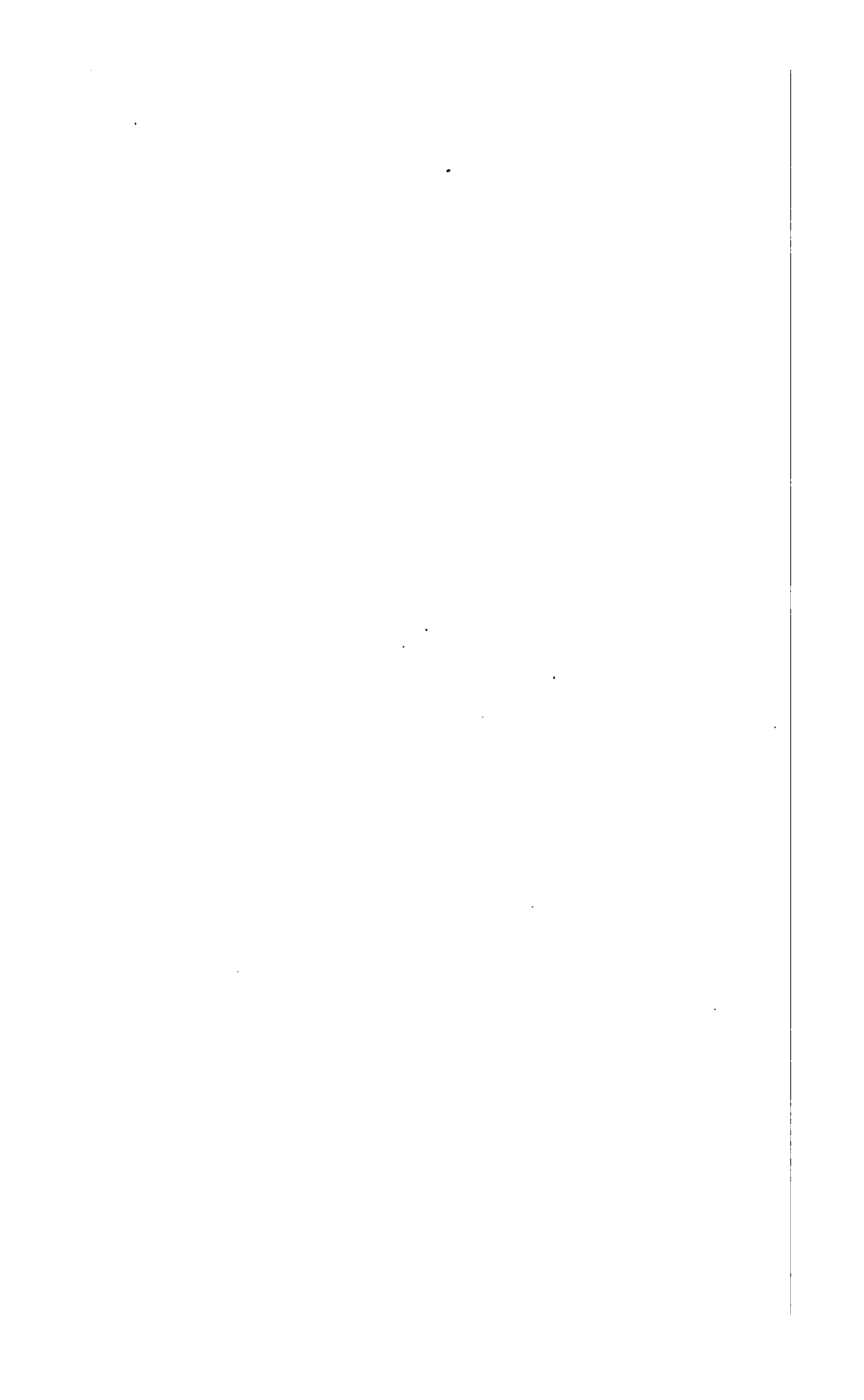
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

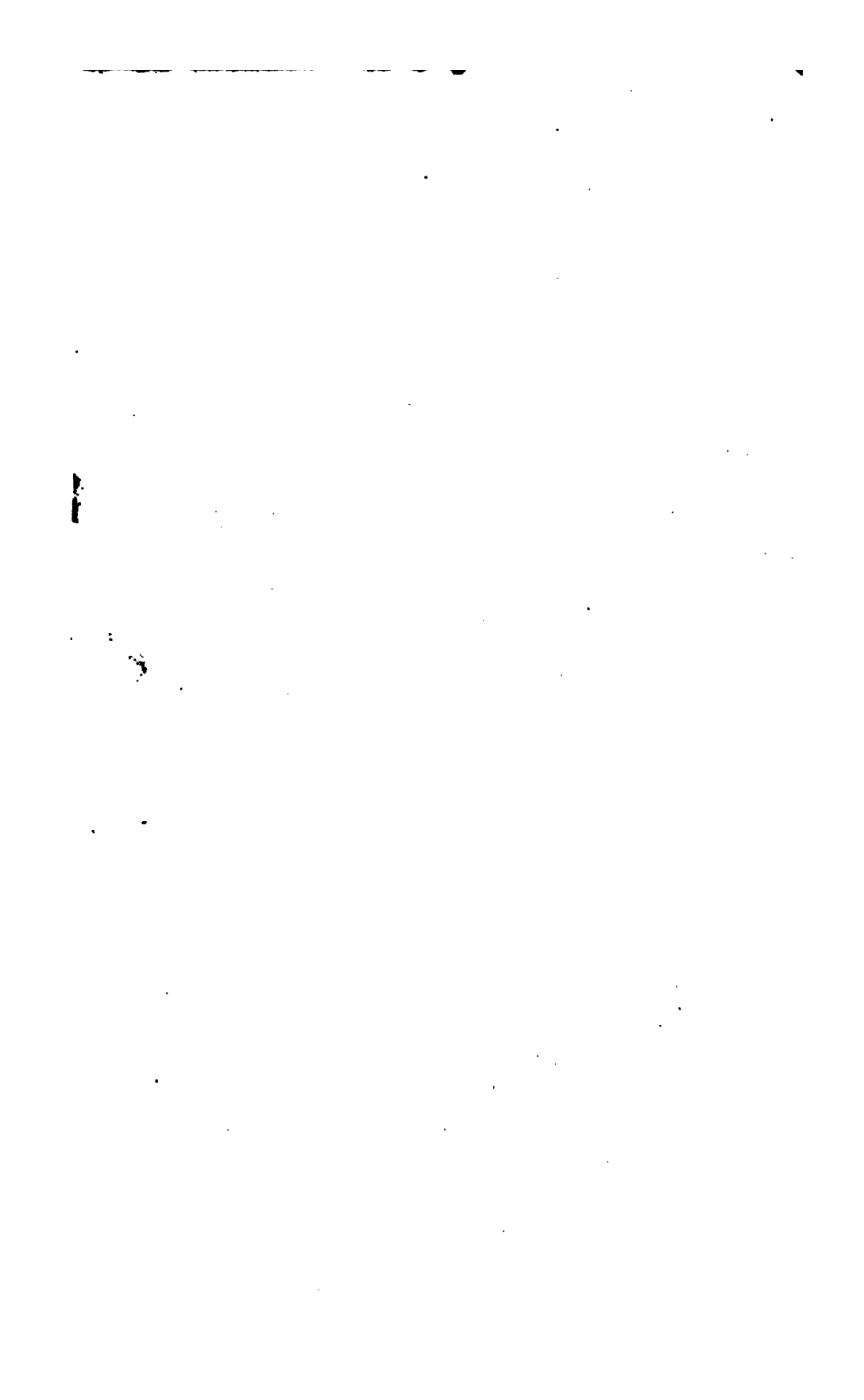
BJERNEDE KIRKE VED SORØ.

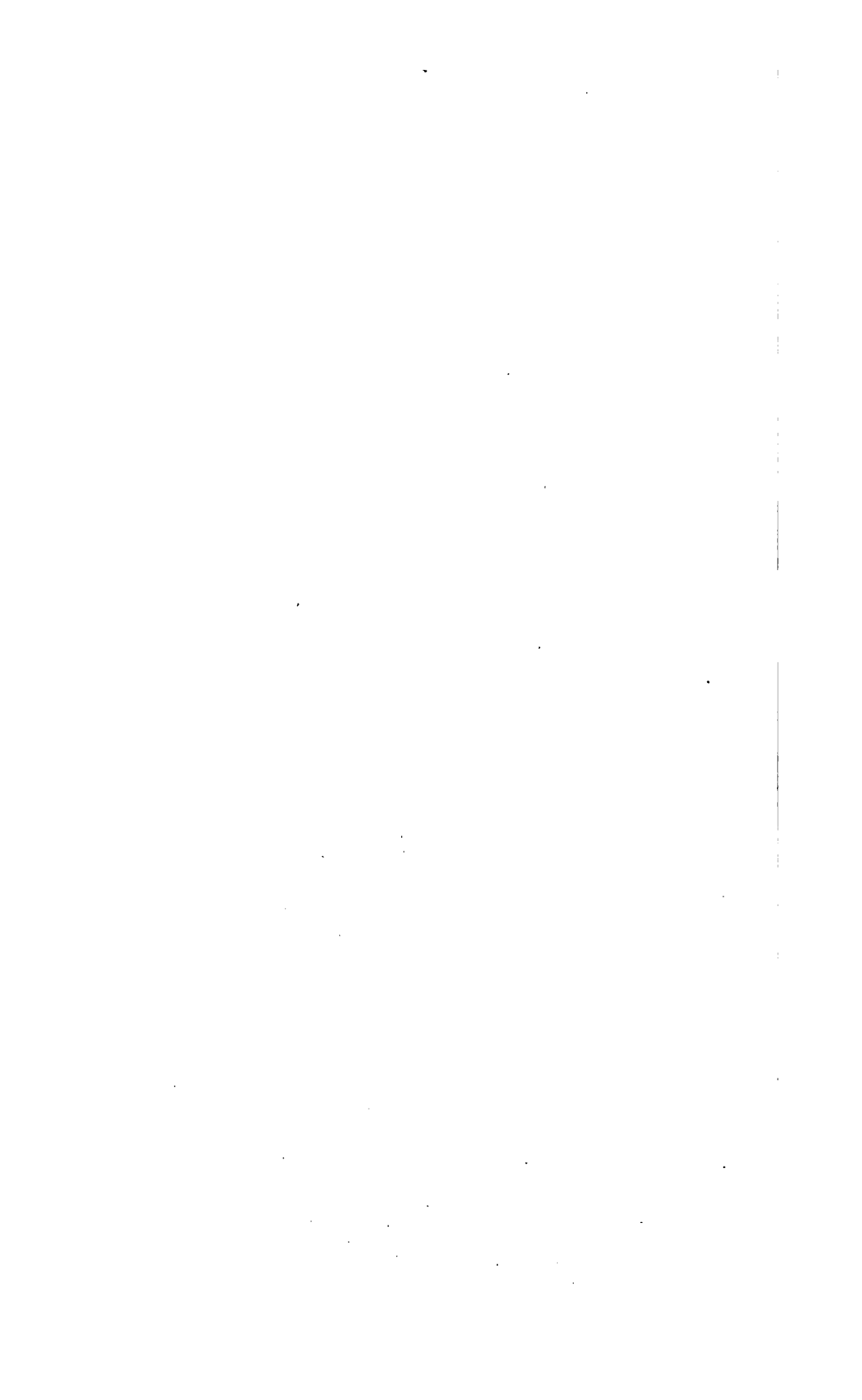

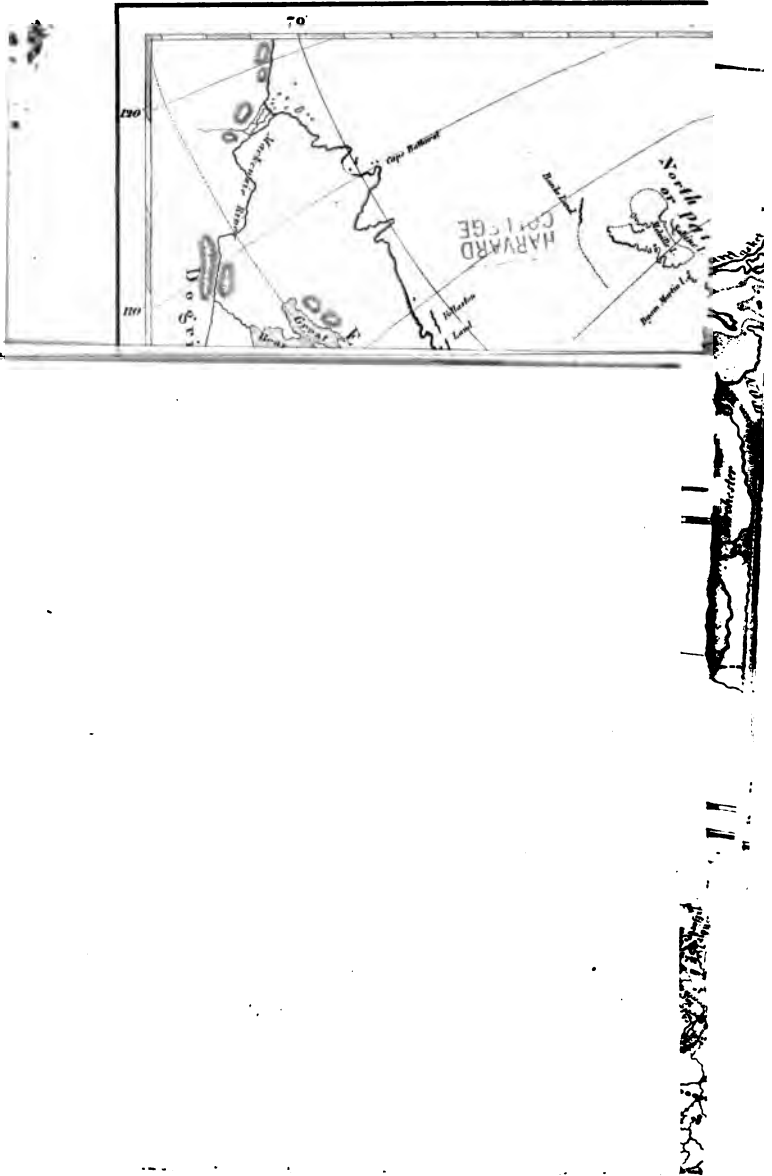
ANCIENT STRUCTURE AT MELLIFONT ABBEY.

1836-1839.

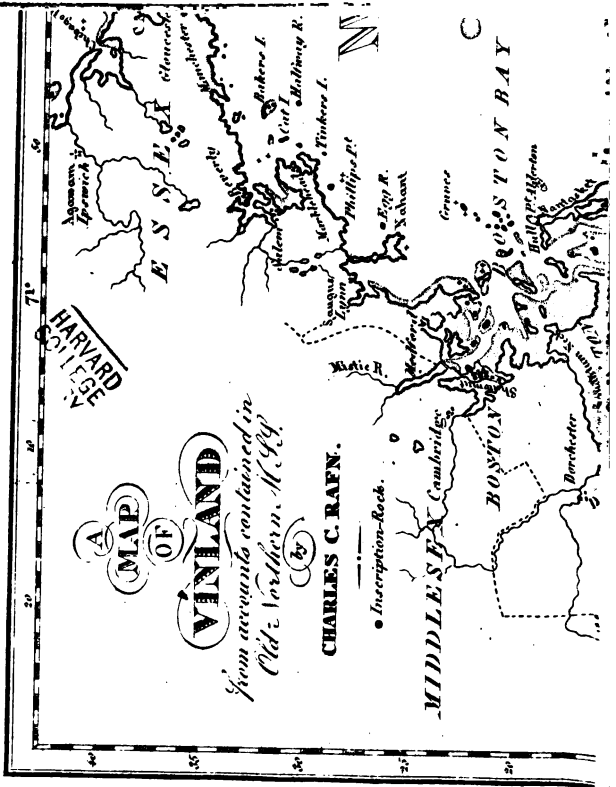

LLS 2228.2.6

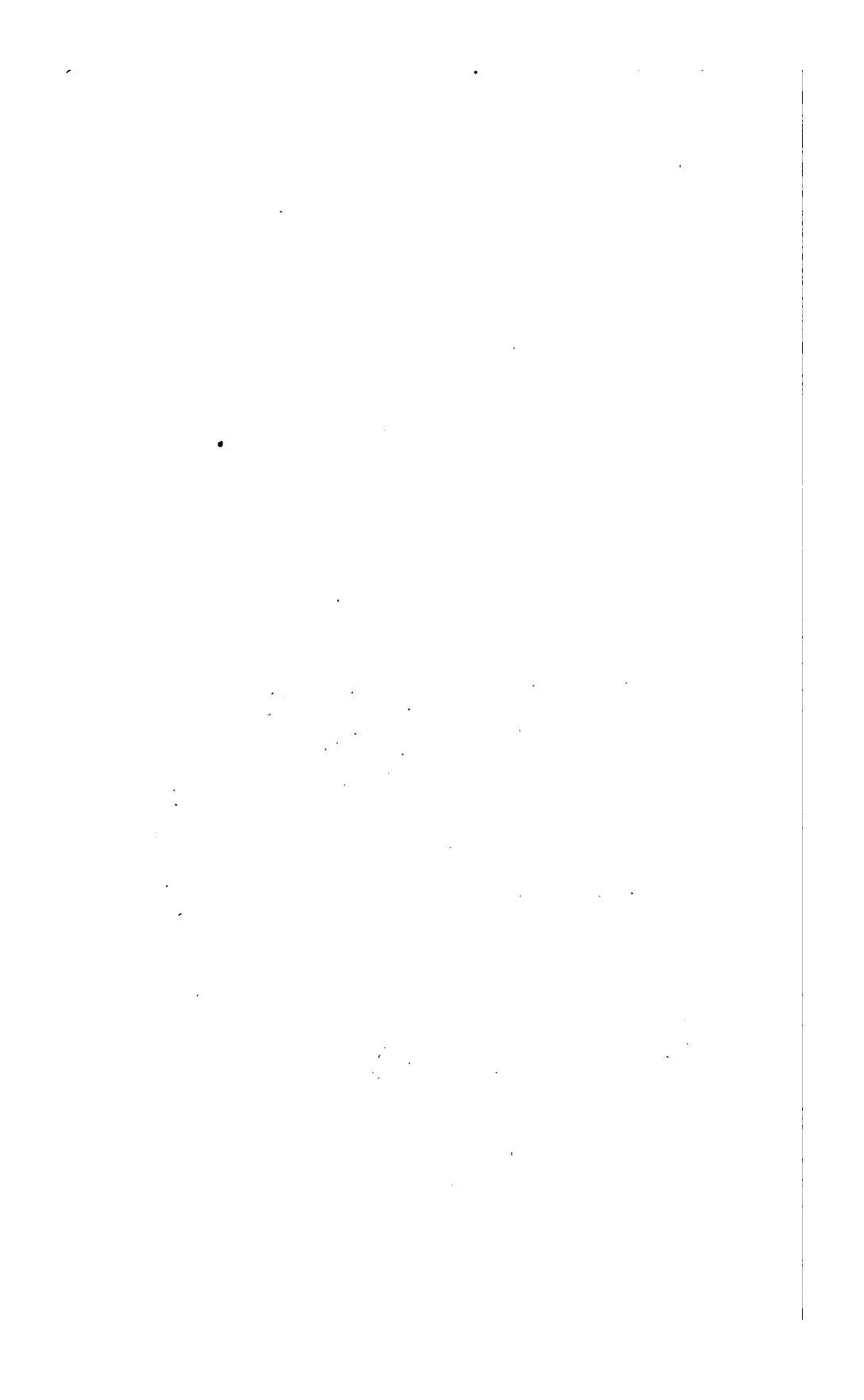
P. 1
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

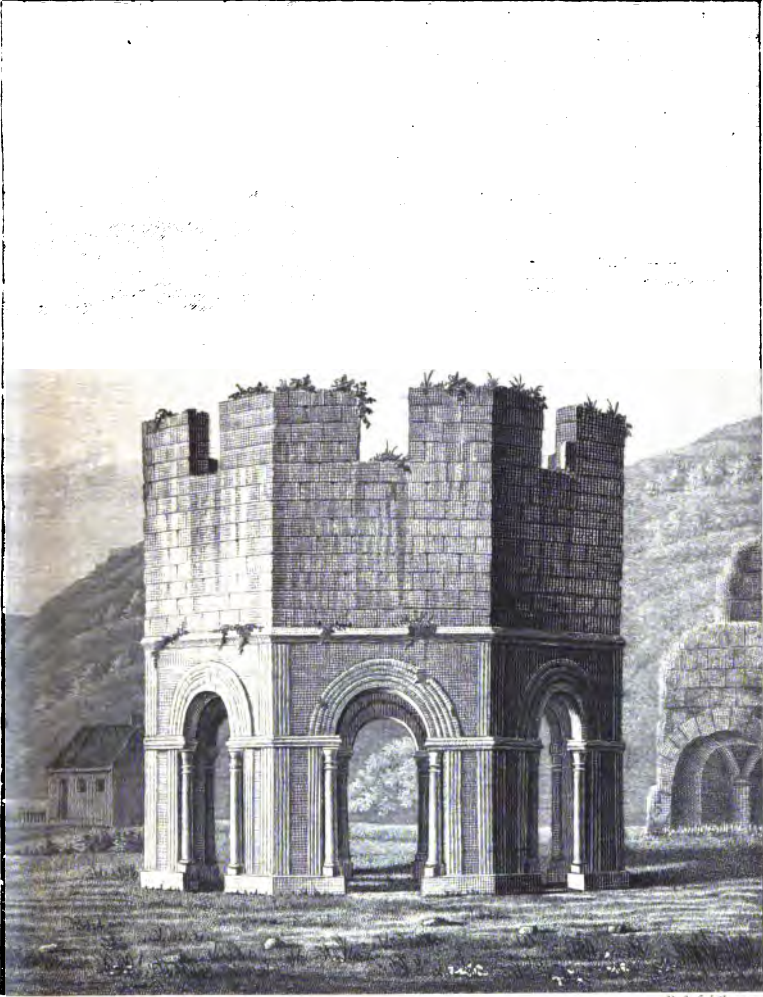
1836-1839.

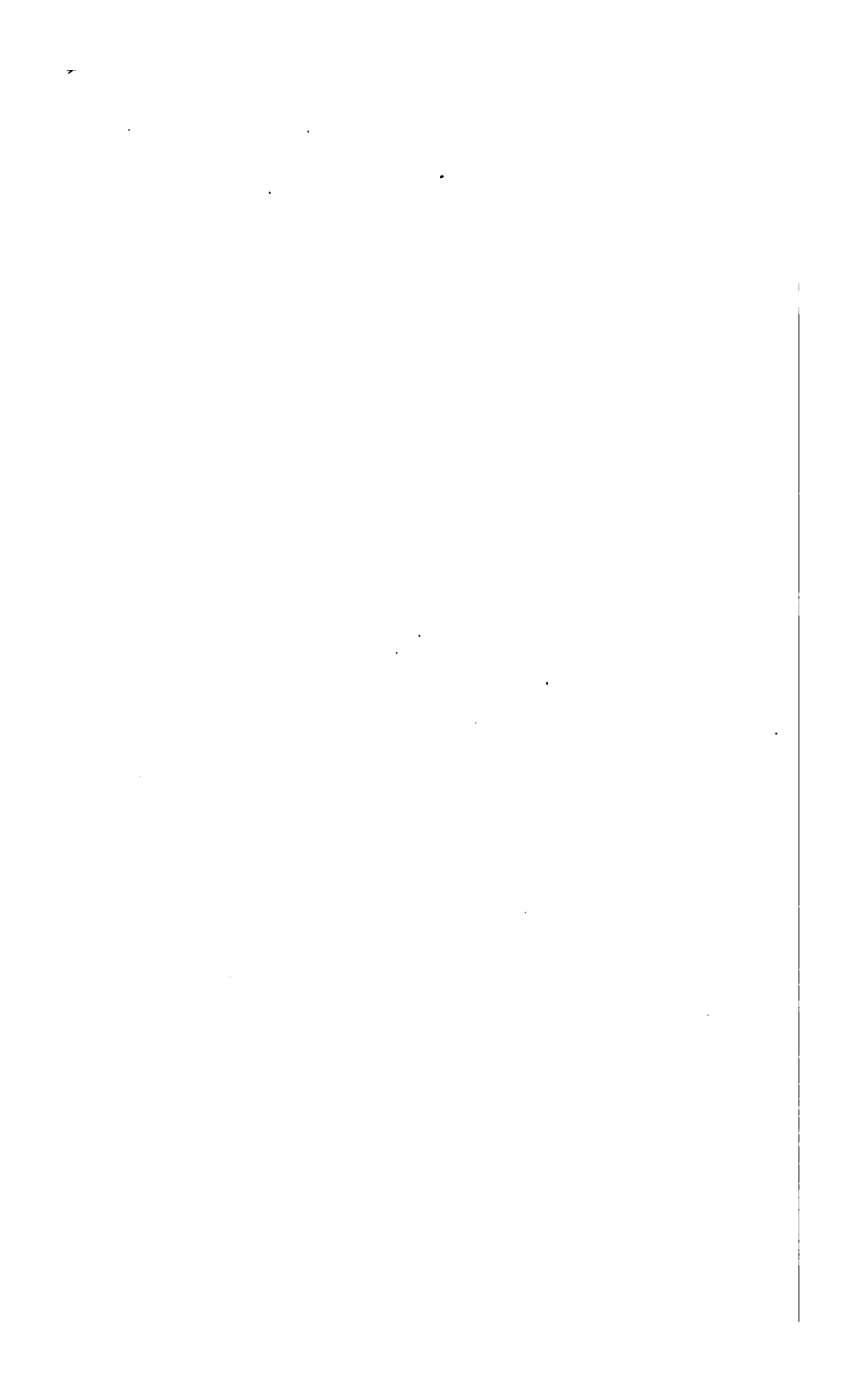

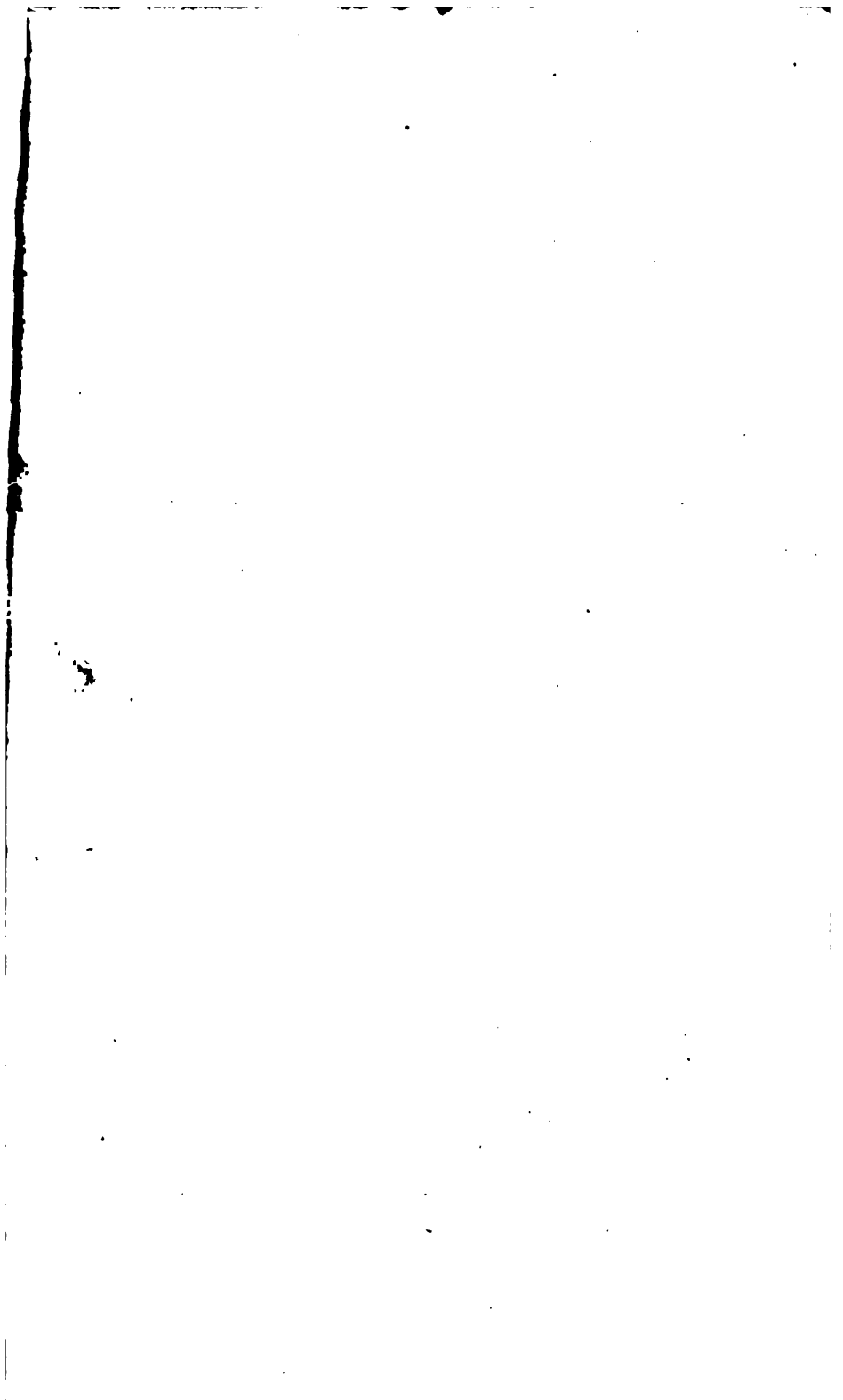

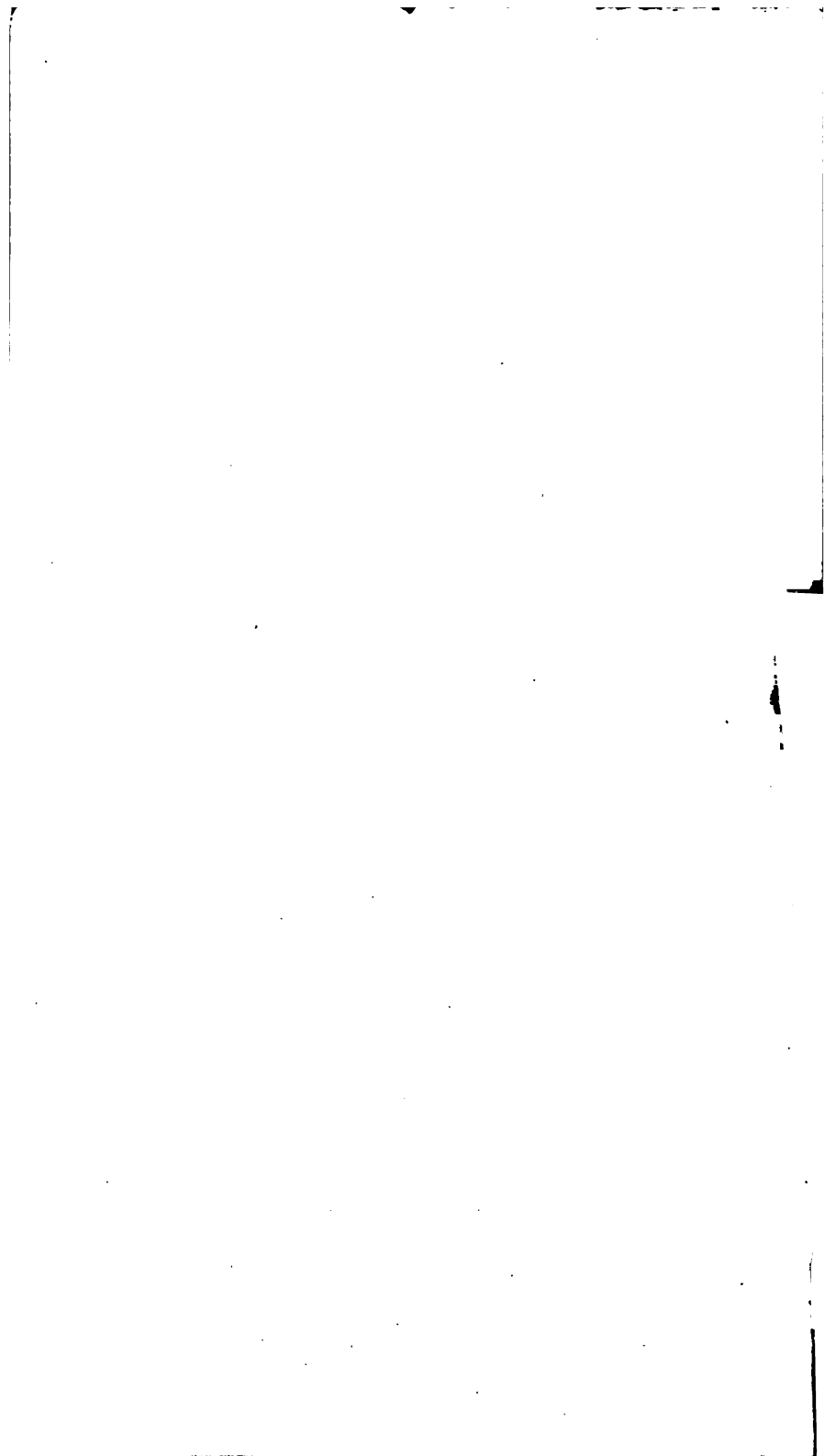
Thos Wright del.

P. C. Scholer sc.

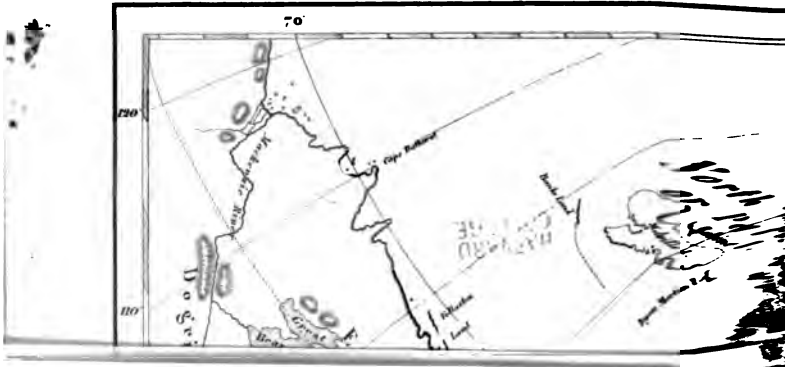
ANCIENT STRUCTURE AT MELLIFONT ABBEY.

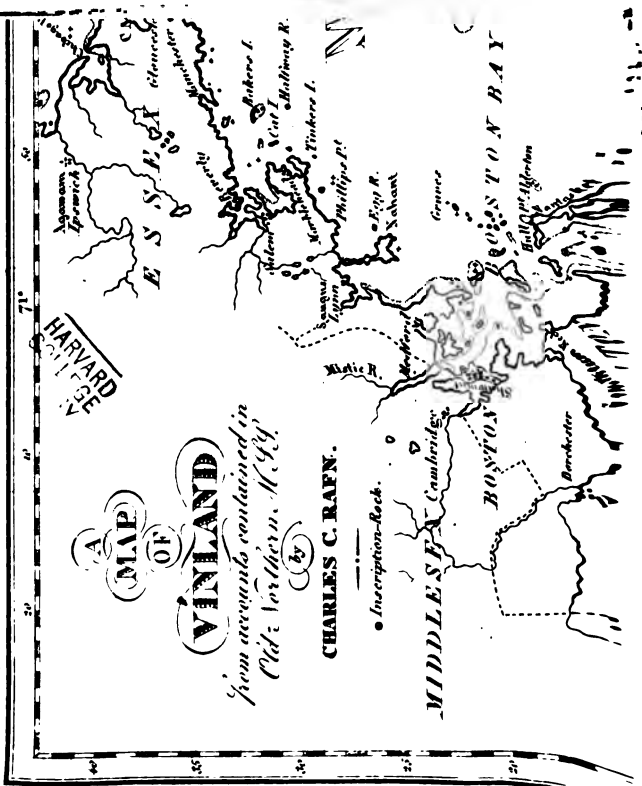

1836-1839.

US 2228.2.6

1836-1839.

A
MAP
OF
VINLAND

from accounts contained in
Old Northern History.

(by)

CHARLES C. RAFFN.

• Inscription-Rock.

MIDDLESEX Cambridge

BOSTON

BOSTON BAY

HARVARD COLLEGE

Boston Harbor

Dorchester

Mattie R.

Merrimack

Phillips I.

Thiborne I.

Bickens I.

New Balthowg R.

Sagadahoc R.

Connecticut R.

Merrimack

Harvard

Cambridge

Dorchester

Boston

Boston Harbor

Boston Bay

Boston Harbor

Boston Bay

Boston Harbor

Boston Bay

